

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра італійської і французької філології та перекладу

Кваліфікаційна робота
магістра з перекладознавства на тему:

**«ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ І СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТИ
ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ОНІМІВ ІТАЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ»**

Студента групи Ммліт 02-23
спеціальність 035 Філологія
спеціалізація 035.052 Романські мови та
літератури (переклад включно), перша –
італійська
освітньо-професійна програма
Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі
студії та міжкультурна комунікація
(італійська мова і друга іноземна мова)
Сітало Артема Володимировича
науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Філоненко Н. Г.

Допущено до захисту

«__» _____ року

Завідувач кафедри

_____ Філоненко Н. Г.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

1. ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОНІМІВ.....	8
1.1. Поняття оніма та його види.....	8
1.2. Значення онімів у мовленнєвій практиці.....	13
1.3. Дослідницькі підходи до вивчення і класифікації онімів у перекладознавчому аспекті.....	20
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ОНІМІВ.....	32
2.1. Досягнення адекватності та точності перекладу онімів крізь призму лінгвокультурного аспекту	32
2.2. Основні питання і категорії проблеми культурних особливостей українських онімів	36
2.3. Проблеми культурної адаптації українських онімів в італійській мові....	41
Висновки до розділу 2.....	43
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ОНІМІВ В КОНТЕКСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ НА ІТАЛІЙСЬКУ МОВУ	46
3.1. Структурні особливості українських онімів.....	46
3.2. Передача семантичного значення при перекладі українських онімів італійською мовою	49
Висновки до розділу 3.....	52
РОЗДІЛ 4. СТРАТЕГІЇ І ЗАСОБИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ОНІМІВ НА ІТАЛІЙСЬКУ МОВУ.....	54
4.1 Загальні підходи до перекладу українських онімів на італійську мову....	54
4.2 Засоби перекладу топонімів.....	60
4.3 Підходи до перекладу антропонімів.....	65
4.4 Способи перекладу культурних реалій.....	66

4.5 Основні стратегії та методи перекладу українських онімів італійською мовою.....	70
4.6 Обґрунтування доцільності застосування перекладацьких прийомів.....	74
Висновки до розділу 4.....	76
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	85
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	85
РЕЗЮМЕ.....	86

ВСТУП

Переклад онімів є важливим та складним аспектом міжкультурної комунікації, оскільки оніми, як зазначено в Енциклопедії сучасної України, — це “слова або словосполучення, які позначають індивідуальні об’єкти. На відміну від загальних назв, які у своєму значенні об’єднують ряд однотипних об’єктів, вони, навпаки, індивідуалізують об’єкт, вирізняють його з класу однотипних.” Таким чином, оніми мають свій характерний стиль та особливості у кожній мовній культурі світу, що робить їх переклад на іншу мову доволі проблематичним та вимогливим.

Особливо цікавим є переклад українських онімів на італійську мову, що передбачає врахування багатьох аспектів, серед яких лінгвокультурні та структурно-семантичні особливості відіграють ключову роль. Лінгвокультурний аспект включає розуміння культурних нюансів та концептів, які лежать в основі українських онімів. При перекладі таких слів на італійську мову важливо враховувати контекст, в якому вони вживаються в українській мові, а також сприйняття та уявлення італійського читача про ці концепти.

Структурно-семантичний аспект передбачає врахування семантичних та граматичних особливостей кожної мови. Це означає, що при перекладі українських онімів на італійську потрібно вибирати такі вирази, які найкраще відображають семантику та структуру українських слів, але при цьому будуть зрозумілі та доречні для італійського читача. Для прикладу, переклад українського оніма "душа" на італійську мову може бути здійснений через слово "anima", що має схожі конотації. Проте, для італійців може бути важливо розуміти специфіку культурного контексту, в якому вживається слово "душа" в українській мові, і відтворити цей контекст у перекладі.

Переклад українських онімів на італійську мову вимагає уваги як до культурних, так і до мовних аспектів, забезпечуючи відтворення семантики та контексту, що максимально відповідає оригіналу. Інтерпретація онімів, як і

будь-який інший процес перекладу, вимагає від перекладача високої лінгвокультурної компетенції. Як зазначає Мотузкова [18, с. 15] "переклад зав'язує не тільки пару мов – мову оригіналу і мову перекладу, він з'єднує різні культури, різні нації, різні епохи". Це підкреслює, що перекладач не просто передає слова, а має передати всю культурну специфіку, закладену в онімах.

Лінгвокультурна компетенція охоплює знання соціокультурних конотацій мовних структур, що є особливо важливим при перекладі онімів. Наприклад, при перекладі українських онімів, які мають специфічні етнокультурні значення, перекладач повинен вміти правильно інтерпретувати їх у контексті іншої культури. Ці знання дозволяють уникати неточностей і помилок, які можуть виникнути через різницю в культурних контекстах.

Перекладач також повинен мати уявлення про емоційні відтінки слів. Наприклад, слово "батьківщина" в українській мові має безліч позитивних конотацій, тоді як в англійській мові найближчі відповідники (motherland, homeland) можуть не передавати таку ж глибину почуттів. Це підкреслює важливість врахування лінгвокультурних аспектів під час роботи з онімією.

Отже, лінгвокультурна компетенція перекладача є необхідною умовою для адекватного і культурно чутливого перекладу онімів, що забезпечує глибше розуміння і більш точне передавання сенсу між культурами. Постає необхідність врахування культурних відмінностей між джерелом і цільовою мовами для забезпечення точності та адекватності перекладу, а також потреба в контекстуалізації перекладу для забезпечення передачі не лише значення слова, а й його культурного навантаження. При цьому розуміння специфічних семантичних та граматичних особливостей кожної мови при виборі еквівалентів для українських онімів на італійську є надважливим.

Актуальність теми визначається зростаючою увагою науковців до перекладознавчих питань міжкультурної комунікації, оскільки у процесі глобалізації все більше текстів, що містять культурно значущі одиниці, зокрема українські оніми, стають доступними італійськомовним читачам. Оніми несуть у собі специфічні культурні та історичні знання, які часто мають

значну роль у збереженні національної ідентичності. Переклад таких одиниць є викликом для перекладачів, оскільки потребує не лише мовної, а й культурної адаптації. Це актуально для українських онімів, переклад яких на італійську мову вимагає врахування багатьох лінгвокультурних та структурно-семантичних аспектів.

Метою цього дослідження є виявлення та аналіз ключових проблем та стратегій перекладу українських онімів на італійську мову. **Завдання** дослідження включають:

- Аналіз лінгвокультурних аспектів українських онімів.
- Вивчення структурно-семантичних особливостей перекладу українських онімів на італійську мову.
- Визначення ефективних методів та засобів перекладу, які забезпечують точність та адекватність передачі значення та культурного контексту.

Об'єктом дослідження є процес перекладу українських онімів на італійську мову. Предметом дослідження є лінгвокультурні та структурно-семантичні особливості цього процесу, які визначають адекватність та точність перекладу.

Методи дослідження: трансформаційний метод для аналізу змін у структурі онімів при перекладі; дескриптивний метод для детального опису українських та італійських онімів; структурно-семантичний метод для вивчення значень онімів у контексті перекладу; метод перекладацького аналізу тексту для оцінки перекладів з української на італійську; метод зіставного та порівняльного аналізу для визначення відмінностей між українськими та італійськими онімами.

Наукова новизна цього дослідження полягає в тому, що вперше комплексно розглянуто лінгвокультурні та структурно-семантичні аспекти перекладу українських онімів на італійську мову. Удосконалено методи аналізу онімів та розроблено нові підходи до їх перекладу.

Отримані результати є внеском до загальної теорії перекладу, зіставного мовознавства, лексикології та теоретичної граматики італійської та української мов. Зокрема, їх можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу у вищій школі, а також для підготовки фахівців у галузі перекладознавства та міжкультурної комунікації.

Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списку використаних джерел та додатків. У **Вступі** визначається актуальність теми, мета та завдання дослідження, об'єкт та предмет дослідження, методи, наукова новизна та практичне значення результатів. У **Розділі 1** подається теоретичне визначення онімів, основні методи їх перекладу. У **Розділі 2** висвітлюється лінгвокультурний аспект перекладу онімів. У **Розділі 3** аналізуються структурно-семантичні особливості перекладу українських онімів на італійську мову. У **Розділі 4** розглядаються практичні аспекти перекладу та наводяться конкретні приклади.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОНІМІВ

Ономастичні дослідження дозволяють висувати гіпотези історичного характеру стосовно міграцій народів, їх культурного взаємозв'язку, впливу один на одного, шляхи контактів між людьми. Підключаючи до цього етимологію та функції лексикології, можна проаналізувати власні назви і зробити безліч висновків, що допоможуть краще зрозуміти масштаб та етапи формування культури.

1.1. Поняття оніма та його види

Оніми — це специфічні назви, які ідентифікують індивідуальні об'єкти, людей, географічні місця, організації та інші сутності. Вони виконують важливу комунікативну функцію в мові, оскільки дозволяють точно вказувати на певні елементи реальності. В контексті літератури, оніми не тільки надають інформацію, але й формують емоційний контекст, збагачують текст, впливають на сприйняття персонажів і подій.

Згідно з думкою Грекова В. О., ономастика (від грецького *ὀνομαστική* – мистецтво найменування – структурний підрозділ мовознавства, що вивчає власні назви у всьому їх різноманітті, історію їх виникнення, зміни в результаті слововживання тощо [8, с.95-97.]. Ономастикой також називають не лінгвістичну дисципліну, а загальну сукупність власних імен у мові, а на позначення розділу лексикології використовують синонімічне поняття ономасіологія, сукупність же власних імен і назв у мові також називається «іменословом», або ономастикомом, поняття, що спершу використовувалося на позначення реєстру імен християнських святих [там само].

За одиницю вивчення дана дисципліна має онім – власну назву, що використовується для виділення об'єкту реальної дійсності і відокремлення

його від інших подібних об'єктів. Ономастика є дуже важливою дисципліною для лінгвістів, філологів, істориків, археологів.

Ономастика має дуже розгалужену структуру, яка зумовлена тим, що власні назви мають дуже велику кількість різних категорій об'єктів. Скільки є типів об'єктів, стільки й структурних підрозділів ономастики.

Антропоніміка (від давньогр. *ἄνθρωπος* – людина) – розділ ономастики, що вивчає антропоніми, або імена людей (включаючи прізвища, прізвиська, по-батькові, псевдоніми), їх походження та закономірності функціонування у мовленні. Оскільки перекладач має справу із людьми, ймовірність того, що йому доведеться перекладати антропоніми в кожному випадку усного перекладу, складає 100%. Під час перекладу антропонімів можна виділити такі рекомендації:

У випадку письмового перекладу перевірити написання. Серед шляхів перевірки – словник особистих імен мови, пошуковик Інтернету, енциклопедичні довідники, Вікіпедія. Остання дозволяє перемкнути мову статті, що дає доволі гарний інструмент для перекладу антропонімів.

У випадку усного перекладу повторити антропонім у перекладеному тексті максимально близько до оригінальної вимови, але із урахуванням того, щоб друга сторона перекладу могла зрозуміти і повторити, використовуючи фонетичні засоби рідної мови.

Основні види онімів можна розділити на кілька категорій:

1. Антропоніми — це імена, прізвища та псевдоніми людей. Вони можуть містити в собі культурні, соціальні або історичні відсилки. Наприклад, ім'я «Тарас» в українському контексті асоціюється з Тарасом Шевченком, що надає йому особливого значення [2, с.95-97].

2. Топоніми — назви географічних об'єктів, які включають країни, міста, річки, гірські масиви тощо. Наприклад, «Дніпро» не тільки вказує на річку, але й викликає образи культурних традицій та історичних подій, пов'язаних із цим водним шляхом.

3. Організаційні оніми — назви установ, компаній, брендів, які часто відображають специфіку їхньої діяльності. Наприклад, назва «Національна академія наук України» має чіткий статус і асоціюється з науковими досягненнями країни.

4. Фіктивні оніми — це імена персонажів з художніх творів. Вони можуть бути створені автором для передачі певних рис характеру або для виконання символічних функцій. Наприклад, ім'я «Гамлет» відразу викликає асоціації з трагедією Шекспіра і її філософськими темами.

Переклад онімів є складним і багатограним процесом. Як зазначив Мосієвич Л. В. у праці «Переклад англomовних онімів українською мовою», важливим аспектом є збереження не лише звучання, але й семантичного навантаження. Оніми часто містять культурні, соціальні та історичні відсилання, які можуть бути неочевидними для носіїв іншої мови. При перекладі онімів з української мови постає ряд специфічних проблем, які можна класифікувати за кількома основними категоріями. Кожна з цих категорій має свої унікальні особливості, що вимагають уваги з боку перекладача.

Однією з найважливіших проблем є культурна специфіка онімів. Оніми, такі як назви українських свят, традицій або культурних явищ, можуть не мати аналогів у цільовій культурі, що ускладнює їхнє перекладання. Наприклад, *свято Івана Купала (Festa di Ivan Kupala)*, яке має глибоке коріння в українських традиціях, може бути зовсім невідомим читачеві з іншої культури. Перекладачеві необхідно не лише передати назву, але й пояснити, чому це свято важливе, які традиції з ним пов'язані (наприклад, плетення вінків, купання у річці), щоб читач отримав повне уявлення про його значення.

Інший приклад — свято *Масляна (Maslyana)*, яке святкується перед Великим постом. Це свято символізує прощання з зимою і зустріч весни, та має свої унікальні обряди, такі як випікання млинців. Якщо перекладач не надасть пояснення, читач може не зрозуміти, чому це свято важливе для українців.

Історичні контексти онімів також відіграють важливу роль у їхньому перекладі. Багато онімів в Україні пов'язані з видатними особистостями або історичними подіями, що формують культурну ідентичність нації. Ім'я *Тараса Шевченка (Taras Shevchenko)*, видатного українського поета і митця, має величезне значення для української культури. Його творчість відображає історію, традиції та боротьбу українського народу. Якщо перекладач просто трансформує ім'я, не враховуючи його значення, читач може не відчутти глибини асоціацій, які викликає це ім'я в українському контексті.

Іншим прикладом є постать *Богдана Хмельницького (Bohdan Khmelnytsky)*, гетьмана, який відіграв ключову роль у визвольній війні українського народу проти польської шляхти. Правильний переклад його імені та контексту, в якому він згадується, може суттєво вплинути на сприйняття подій, що описуються у тексті.

Лексичні труднощі є ще одним аспектом, який може ускладнити переклад онімів. Багато онімів, зокрема географічні назви, можуть не мати прямих відповідників у цільовій мові. Наприклад, назва *Київ (Kyiv)* є міжнародно визнаною, проте деякі місцеві сленгові назви, такі як «*Венеція*» замість *Вінниця* можуть вимагати адаптації для іноземних читачів. У таких випадках перекладач може обрати калькування або адаптацію, наприклад, пояснивши, що «*Венеція*» — варіація назви міста яка використовується як серед місцевого населення.

Також важливо зазначити, що багато українських онімів, як-от назви міст або сіл, можуть мати історичну вагу або культурну значимість, тому їх слід перекладати з урахуванням контексту. Наприклад, село *Пирятин (Piryatin)* або місто *Львів (Lviv)* можуть викликати специфічні асоціації, пов'язані з їхньою історією, архітектурою або культурними традиціями.

Асоціативні значення онімів також можуть варіюватися в залежності від культурного контексту. Наприклад, ім'я *Софія (Sofia)* в Україні може асоціюватися з Київським собором Святої Софії, який є символом історії та культури. Якщо перекладач не врахує ці асоціації, читач може втратити

важливу частину інформації, яка підкреслює значення персонажа або ситуації в тексті.

Прізвище видатного поета *Франка (Franko)* може викликати позитивні асоціації в українському контексті, але не мати подібної конотації в інших культурах. Перекладачеві важливо розуміти, як сприймаються ці імена в цільовій культурі та при необхідності адаптувати їх.

Таким чином, переклад онімів з української мови є складним і багатогранним процесом, що вимагає від перекладача не лише лінгвістичних знань, але й глибокого розуміння культурних контекстів і асоціацій, щоб передати текст у всій його повноті.

Серед основних методів перекладу онімів можна виділити:

1. Транскрибування. Цей метод передбачає передачу звучання оніма, що може бути важливим для збереження емоційного забарвлення. Наприклад, «*Paris*» транслітерується як «*Париж*» [13, 33-35].

2. Транслітерація. Це точна передача букв оригіналу. Наприклад, «*New York*» транслітерується як «*Нью-Йорк*», що дозволяє зберегти автентичність назви.

3. Калькування. Цей метод полягає в буквальному перекладі складових частин оніма. Наприклад, «*Greenland*» можна перевести як «*Зелена земля*», хоча цей варіант може втратити специфіку.

4. Транспозиція. Замінюючи оніми на адаптовані для цільової аудиторії аналоги, перекладач може зберегти емоційний підтекст. Наприклад, персонаж із символічним ім'ям може бути адаптований до місцевих умов, щоб викликати подібні асоціації.

5. Описовий переклад. Коли немає можливості зберегти оніми в оригінальному вигляді, описовий переклад може бути оптимальним варіантом. Наприклад, «*The Queen's Gambit*» може бути переведено як «*Гамбіт королеви*», що точно передає сенс без втрати контексту.

Переклад онімів вимагає особливої уваги до культурного контексту. Як зазначив Мосієвич, оніми виконують не лише ідентифікаційну, але й

естетичну функції. Вони можуть передавати атмосферу твору, його емоційний стан, а також взаємодіють з культурним контекстом.

Важливо, щоб перекладач глибоко розумів традиції, звичаї та контекст вживання онімів. Наприклад, топонім «Старий Львів» може мати значення, пов'язане з архітектурною спадщиною та історичними подіями, які можуть бути незнайомі читачам з інших культур. В такому випадку, перекладач може додати коментар або пояснення, щоб читач отримав повне уявлення про контекст.

Горда В.В. зазначає, що збереження культурної специфіки онімів є ключовим аспектом для адекватного перекладу, саме тому у деяких випадках перекладачі вдаються до адаптації назв, що дозволяє уникнути непорозумінь і забезпечує точне сприйняття, а в інших випадках може бути доцільно зберегти онім в оригіналі з відповідними поясненнями, що дозволяє читачу самостійно знайти значення [6, 166–171].

Переклад онімів є складним, але надзвичайно важливим етапом у процесі трансформації тексту з однієї мови на іншу. Якісний переклад може істотно вплинути на сприйняття твору та його успіх у цільовій аудиторії. Розуміння специфіки онімів, їх культурного контексту та застосування різних методів перекладу є запорукою успіху перекладача в цій складній справі.

1.2. Значення онімів у мовленнєвій практиці

Оними, або власні назви, займають одне з ключових місць у мовленнєвій практиці, адже вони виконують функції, які виходять за межі простого позначення конкретних об'єктів. Власні назви не лише ідентифікують людей, місця, події чи явища, але й несуть у собі багатий контекст культурних, соціальних і емоційних значень. У літературі оними стають важливими інструментами для створення художнього образу, розвитку теми та передачі авторських ідей.

Оніми не лише виконують функцію позначення, але й формують комунікаційний контекст, який дозволяє слухачеві або читачеві краще зрозуміти культурні особливості. Вони допомагають виразити ідентичність персонажів, надаючи їм індивідуальність та унікальність. Наприклад, ім'я персонажа може бути визнаним символом певної епохи або соціального стану, що додає глибини і обсягу твору. Таким чином, оніми стають не лише частинами тексту, але й своєрідними знаками, що несуть в собі багатозначність та ідеї автора.

Оніми також відіграють важливу роль у структурі тексту, адже вони можуть бути опорними точками для розвитку сюжету. Введення нових онімів у текст може змінювати сприйняття подій і персонажів, адже власні назви часто асоціюються з певними емоційними станами чи історіями. Це дозволяє авторам грати з очікуваннями читачів, створюючи напругу або ж навпаки, підкреслюючи певні емоційні нюанси. Завдяки такій функції, оніми можуть слугувати не лише для позначення, а й для підсилення змісту та атмосфери твору.

Крім того, оніми мають здатність відображати культурні та соціальні процеси, які відбуваються в суспільстві. Власні назви можуть слугувати маркерами певних культурних феноменів, таких як традиції, мови чи ідеології. Це дозволяє авторам втілювати у своїх творах різноманітні культурні контексти, що робить літературу багатшаровою і відображає різноманіття людського досвіду. Отже, оніми стають важливими інструментами для дослідження і збереження культурної спадщини [16,102–103.].

Не менш важливою є функція онімів у встановленні зв'язку між читачем і текстом. Власні назви можуть створювати асоціативні ряди, які ведуть до особистих переживань та спогадів читача. Це забезпечує емоційний відгук на прочитане, що значно посилює вплив літературного твору. Читач може сприймати оніми не лише як абстрактні позначення, але й як ключі до розуміння власних переживань, що робить літературний текст ще більш інтерактивним та значущим.

Оніми виконують кілька критично важливих функцій, які сприяють глибшому сприйняттю і розумінню художнього тексту. По-перше, вони слугують для конкретизації та деталізації описуваного світу. Наприклад, використання власних назв, таких як імена персонажів, назви міст чи країн, допомагає створити яскравий, живий і запам'ятовуючий образ, який залишається в пам'яті читача. Кожне ім'я чи назва може нести в собі цілу історію, що допомагає відтворити контекст і атмосферу, в якій відбуваються події твору.

Оніми виступають важливими елементами контексту, адже вони здатні не лише вказувати на конкретні об'єкти, але й втілювати певні соціальні, культурні та емоційні аспекти. Наприклад, у творчості відомих авторів імена персонажів часто мають певні асоціації, що підкреслюють їхні характерні риси або роль у сюжеті. Як зазначає Ю. О. Карпенко, «оніми можуть вказувати на культурні, історичні чи соціальні контексти, що поглиблює розуміння твору» [14, с.10-12]. Це особливо важливо в контексті аналізу літератури, де власні назви можуть відкривати нові грані змісту, які раніше могли залишатися непоміченими.

Оніми можуть виступати символами, які вказують на певні соціальні або культурні явища. Наприклад, вживання певних імен або назв може підкреслювати статус персонажа, його соціальне становище або емоційний стан. Це особливо важливо в поетичних текстах, де значення онімів може розширюватися за рахунок метафоричного використання. Як зазначає Ю.О. Карпенко, оніми здатні відображати культурні контексти та особливості соціального середовища, в якому живе персонаж, що надає тексту додаткову глибину [16, с.102 – 103].

Завдяки символічній природі онімів, вони здатні передавати складні емоції і стани, які не завжди можливо виразити іншими засобами. Наприклад, ім'я персонажа може асоціюватися з певними історичними подіями або культурними контекстами, що підсилює його значення в загальному творі. Кожне ім'я може нести в собі як позитивні, так і негативні конотації,

формує у читача особливе сприйняття дійових осіб. Ця багатогарова природа онімів робить їх незамінними для створення художніх образів.

Оними не лише ідентифікують персонажів, а й відкривають нові грані їхнього характеру, взаємодії з іншими героями та світом, в якому вони існують. Завдяки цим особливостям, автори можуть більш ефективно передавати теми кохання, конфлікту або соціальних змін. Так, наприклад, у поетичних творах імена можуть набути метафоричного значення, яке підкреслює емоційний стан або внутрішній конфлікт героя.

Отже, символічне навантаження онімів відіграє вирішальну роль у літературному аналізі, адже дозволяє не лише зрозуміти, як автор використовує мову для створення образів, а й дослідити культурні та соціальні контексти, які стоять за цими образами. Вони допомагають розкрити ті аспекти твору, які можуть бути неочевидними на перший погляд, підкреслюючи глибину та складність людського досвіду, що відображається у літературі.

У контексті літературної ономастики важливим є жанровий підхід до аналізу онімів. Т. В. Немировська пропонує розглядати оними в рамках трьох основних жанрів: поезії, прози та драматургії [19,43-44.]. Кожен жанр має свої специфічні вимоги до вживання онімів, що дозволяє краще розуміти авторський стиль та художнє бачення. Наприклад, в поезії оними можуть використовуватися для створення певних образів, тоді як у прозі вони можуть мати функцію розвитку сюжету.

В поезії оними часто виявляють свою метафоричну та символічну природу. Вони несуть у собі глибокий емоційний заряд, здатний відображати переживання персонажів або автора. У поетичних творах імена можуть перетворюватися на символи, що відображають універсальні теми — кохання, смерть, втрату. Наприклад, використання певного історичного чи культурного оніму може надавати твору додатковий контекст, який глибше розкриває авторську думку.

Крім того, у драматургії оніми часто виконують функцію характеристики персонажів. Імена можуть вказувати на соціальний статус, національність або навіть моральні якості героїв, що створює глибший зв'язок між персонажем і його роллю в сюжеті. Наприклад, у п'єсах Шекспіра імена персонажів можуть відображати їхній внутрішній конфлікт чи ідентичність, підкреслюючи важливість онімів як інструменту для розкриття психології героїв. Це свідчить про те, що вибір оніма може суттєво вплинути на сприйняття глядачем або читачем драматичного твору.

У прозі оніми часто слугують не лише для ідентифікації персонажів, а й для створення певної атмосфери. Автори можуть використовувати географічні назви або культурні оніми, щоб зобразити місце дії та його особливості. Наприклад, в українській прозі використання традиційних назв сіл чи міст може відображати національну самобутність, що підсилює відчуття локальності та автентичності. Таким чином, оніми допомагають автору створити більш багатогранний і переконливий світ, в якому розгортаються події.

Нарешті, в літературній ономастиці важливо враховувати еволюцію значення онімів у різних жанрах. Наприклад, одне й те ж ім'я може в одному жанрі символізувати щось позитивне, а в іншому — нести негативний підтекст. Це особливо помітно у пародійних творах, де автор може навмисно використовувати відомі імена в іронічному або сатиричному контексті. Така гра з онімами не лише збагачує текст, але й відкриває нові горизонти для інтерпретації, підкреслюючи важливість жанрового підходу в аналізі літератури.

Аналіз функціонального навантаження онімів є ще одним важливим аспектом дослідження. Вивчення частоти вживання певних онімів у тексті дозволяє виявити їхню роль у розвитку сюжету та формуванні теми. Наприклад, повторювані імена можуть створювати певні асоціації або підкреслювати важливість певних персонажів у творі. Дослідження

частотності онімів може відкривати нові значення твору та підкреслювати його ключові теми.

Оніми, як елементи художнього часу-простору, також виконують важливу роль у створенні атмосфери твору. Використання онімів може допомогти читачеві краще зрозуміти не лише сюжет, а й глибші змісти твору. Це особливо актуально в поетичних текстах, де оніми можуть формувати метафоричні контексти, які підкреслюють емоційні переживання героїв. Наприклад, використання певного географічного оніму може надавати твору специфічного колориту, вказуючи на культурні особливості місця дії. Це також може відображати внутрішній стан персонажів, показуючи, як місце і час впливають на їхнє життя та вибір.

Дослідження частоти вживання онімів у текстах дозволяє не лише виявити їх роль у розвитку сюжету, але й розкрити глибші культурні та соціальні контексти. Як зазначає Р. П. Зорівчак, «реалії, що втілюються в онімах, формують образи та символи, які є важливими для розуміння літературного твору» [13, 33-35.]. Це свідчить про те, що оніми можуть стати ключем до розуміння не лише змісту твору, але й його ідеологічних та естетичних аспектів. Вони надають читачеві можливість зануритися в культурний контекст, в якому функціонують персонажі та події.

Крім того, оніми здатні формувати особливу атмосферу, що впливає на сприйняття читача. Як зазначає Т. В. Немировська, «жанрові особливості вживання онімів в літературі створюють своєрідні контексти, які можуть підкреслювати чи спростовувати традиційні уявлення» [19, 43-44]. Це означає, що вибір оніма в конкретному жанрі може суттєво змінювати його значення та функцію, відкриваючи нові шари сприйняття тексту. Наприклад, в поезії оніми можуть виступати не тільки як символи, а й як інструменти для створення емоційного фону. Нарешті, важливим є також питання трансформації онімів в процесі перекладу. Як зазначає М. В. Бережна, «переклад онімів вимагає особливої уваги, оскільки вони несуть в собі не лише лексичне, а й культурне навантаження» [3, 62–66.]. Це підкреслює необхідність

глибокого аналізу онімів в оригінальному тексті, щоб зберегти їх значення та емоційний заряд в перекладі. Таке дослідження може допомогти виявити неочевидні аспекти літературного твору та забезпечити більш точне відтворення авторських задумів.

Оніми здатні змінювати своє значення в залежності від жанру твору. У драматургії, наприклад, імена персонажів можуть мати конкретну символіку, що відображає їхні внутрішні конфлікти або соціальні ролі. Дослідження ономастичного поля в різних жанрах дозволяє краще зрозуміти, як автори використовують власні назви для підсилення емоційного впливу на читача. Це підкреслює, що оніми — це не просто слова, а потужні інструменти, які допомагають автору втілити свої ідеї та створити яскравий художній образ [15, с.19]. Кожен жанр по-своєму інтерпретує оніми. Наприклад, у прозі вони можуть бути використані для детальної характеристики персонажів або для розвитку конфлікту, тоді як у поезії вони здатні створювати емоційний відгук через свої асоціації та звучання. Отже, розуміння жанрових особливостей онімів дозволяє не тільки глибше зануритися в текст, але й спростити інтерпретацію авторського задуму.

Значення онімів у мовленнєвій практиці є багатограним і важливим. Вони не лише ідентифікують об'єкти, а й надають тексту емоційного та символічного забарвлення. Оніми виступають важливими інструментами для створення художнього образу, розвитку сюжету та формування теми. Дослідження літературної ономастики дозволяє глибше зрозуміти творчі наміри автора та його культурний контекст, що робить цей напрямок особливо важливим для аналізу літературних творів. Отже, без уваги до онімів неможливо повністю зрозуміти текст та його глибокі, приховані значення. Вони є невід'ємною частиною літературного аналізу, що відкриває нові горизонти для інтерпретації та усвідомлення художнього тексту. Кожен онім у творі може бути ключем до розуміння його глибшого змісту та авторського задуму. Завдяки багатогранності своїх значень, оніми допомагають розкрити

ті шари, які на перший погляд можуть залишатися непомітними, але є критично важливими для повного сприйняття твору.

1.3 Дослідницькі підходи до вивчення і класифікації онімів у перекладознавчому аспекті

Аналізуючи наукові праці з проблеми перекладу онімів, можна відзначити кілька ключових підходів. Олена Ковальова у своїй роботі "Лінгвокультурні аспекти перекладу термінів на іноземні мови" наголошує на необхідності збереження культурної ідентичності при перекладі, пропонуючи методи адаптації та калькування як ефективні стратегії [17, с. 40]. Вона вважає, що адаптація дозволяє зберегти значення та конотації оніму в контексті цільової мови, тоді як калькування допомагає передати його форму та структуру. Її дослідження показує, що ці методи є найбільш ефективними для забезпечення адекватності перекладу, оскільки вони дозволяють зберегти як семантичні, так і культурні аспекти оніму.

І. Гуменна у своїй праці "Структурно-семантичні та лінгвокультурні аспекти перекладу з української мови на італійську" також досліджує цю проблему, акцентуючи увагу на необхідності розуміння культурних концептів, що лежать в основі українських онімів [9, с. 24-27]. Вона підкреслює важливість врахування граматичних та семантичних особливостей кожної мови, зазначаючи, що перекладачі повинні враховувати специфіку мови-джерела та мови-цілі, щоб досягти адекватності перекладу. Гуменна також звертає увагу на те, що переклад онімів часто вимагає від перекладача творчого підходу, оскільки прямий переклад не завжди може передати всі значення та конотації оніму.

В. Семенов відзначає, що переклад онімів потребує комплексного підходу, що включає не лише лінгвістичний аналіз, але й глибоке розуміння культурних контекстів. У своїй праці "Лінгвокультура: теорія та практика" він пропонує використання контекстуального аналізу для забезпечення точності

та адекватності перекладу [22]. Він наголошує, що перекладач повинен враховувати не тільки лексичне значення онімів, але й культурні асоціації, що з ними пов'язані. Семенов підкреслює важливість врахування історичного та соціального контексту, в якому використовуються оніми, оскільки це може впливати на їх значення та сприйняття в цільовій культурі.

Перекладачі часто долають проблеми, пов'язані з передачею культурно специфічних елементів онімів. Наприклад, назви історичних постатей або міфологічних персонажів можуть мати різні асоціації в різних культурах, що може ускладнювати їх переклад. У таких випадках, Ковальова пропонує використовувати пояснювальний переклад, додаючи культурні коментарі або пояснення для забезпечення зрозумілості [17, с. 40]. Це дозволяє цільовій аудиторії отримати повноцінне уявлення про культурні та історичні аспекти, пов'язані з онімом.

Гуменна також відзначає важливість використання різних методів перекладу в залежності від конкретного контексту. Вона підкреслює, що транскрипція та транслітерація можуть бути корисними для збереження фонетичної форми імені, але не завжди можуть передати його семантичні та культурні конотації [9]. Тому, вона пропонує комбінувати ці методи з адаптацією та калькуванням для досягнення максимальної адекватності перекладу.

Семенов також підкреслює значення міжкультурної комунікації у процесі перекладу онімів. Він зазначає, що перекладач повинен бути не лише лінгвістом, але й культурним медіатором, який розуміє та передає культурні нюанси з однієї мови на іншу [15, с. 53]. Це вимагає високого рівня обізнаності про обидві культури, а також здатності до емпатії та гнучкості у використанні різних перекладацьких стратегій.

Ще одним важливим аспектом є питання збереження автентичності онімів при перекладі. Єременко у своєму "Словнику лінгвістичних термінів" зазначає, що оніми часто є носіями унікальної культурної та історичної інформації, яка може бути втрачена при неправильному перекладі [10]. Він

рекомендує перекладачам бути уважними до деталей та використовувати додаткові ресурси, такі як історичні довідники та культурні енциклопедії, для забезпечення точності перекладу.

Таким чином, критичний аналіз праць з лінгвокультурного аспекту перекладу онімів показує, що для забезпечення адекватності та точності перекладу необхідно використовувати комплексний підхід, що включає різні методи та враховує як лінгвістичні, так і культурні аспекти. Це дозволяє зберегти культурну ідентичність онімів та забезпечити їх зрозумілість для цільової аудиторії. Застосування адаптації, калькування, контекстуального аналізу та пояснювального перекладу є ключовими стратегіями, що допомагають досягти цієї мети.

Згідно досліджень Торчинського М. М. українська ономастика започаткувалася насамперед на рівні антропонімічних студій В. Ю. Охримовича, І. І. Срезневського, М. Ф. Сумцова, І. Я. Франка і багатьох інших науковців. Аналіз топонімів (структурно-семантичну класифікацію і стратиграфію окремих власних географічних найменувань) виконав М. М. Кордуба. У 20-х роках ХХ ст. починається систематичне збирання української онімної лексики, уніфікується написання пропріативів, проводиться їх первинне наукове опрацювання. У цілому ж ХІХ ст. і початок ХХ ст. характеризуються домінуванням ономастичних студій описового характеру, причому у значній частині таких праць активно використовується „народна етимологія”. Відсутність класифікаційних засад компенсується насамперед обсягом розглянутого матеріалу. Намагання об’єднати в одній систематизації різні критерії визнається як їхній недолік, водночас перед дослідниками ставиться завдання створення комбінованих (універсальних) типологій.

Після другої світової війни на проблеми ономастики звертається більш серйозна увага (з’являються вагомі наукові праці Н.П. Дзятківської, А.С. Кара-Моско, О.М. Селіщева, В.К. Чичагова, зокрема перші дисертаційні роботи В.М. Михайлова, О.Ф. Ріпецької, О.В. Суперанської, що у перспективі сприяло активізації ономастичних досліджень. Після створення в 1959 р.

Української ономастичної комісії епізодичні спостереження над пропріальними одиницями трансформуються в системне вивчення антропонімів і топонімів, пізніше – поетонімів, ергонімів, хрононімів та інших розрядів онімів. У практику ономастичних студій вводяться нові засади групування власних назв, що дозволило певною мірою унормувати критерії передусім етимолого-дериваційної і частково функціональної типології пропріативів.

Основи такої систематизації онімів були розроблені В. В. Німчуком у проекті „Українська ономастична термінологія” . У 300 словникових статтях описано передусім загальні особливості онімної лексики, а також денотатно-номінативні, словотвірні, мотиваційні і семантичні типи власних назв. Менш детально характеризуються хронологія, форма, походження, структура онімних одиниць, епізодично звертається увага на етимологію, шляхи виникнення, продуктивність словотвірного типу, частотність і сферу вживання, відомість власної назви, розміри і кількість іменованих об’єктів, емоційно-експресивні, стилістичні та деякі інші додаткові лінгвістичні ознаки пропріативів (які насамперед характеризують лексико-семантичну структуру ономастикону). Значна частина понять поки що залишається без відповідних термінопозначень або перебуває у стадії становлення.

А. О. Білецький запропонував оригінальну схему групування власних назв (топонімів), яка є багатоаспектною, оскільки включає географічні ознаки, лінгвістичну, тематичну і семантичну класифікації, статистичну й історичну типології та морфологічний аналіз. Автор зазначив, що „першочерговим завданням ономастики є саме вивчення типів ономастичних систем, оскільки кожен тип відбиває сполучення відомих лінгвістичних і культурно-історичних стихій”. Загальна характеристика ономастикону, а також частковий опис секторів, полів та більш дрібних структурних одиниць онімного простору сприяють усталенню онімії як цілісної, взаємопов’язаної, багатогранної системи. Класифікація А. О. Білецького стала новою віхою у структуруванні онімної лексики, хоч питання типологічного опису онімів, пов’язаності

семантики термінів з реаліями позначених об'єктів тощо вимагають подальшої розробки, а значна частина запропонованих дослідником термінопозначень не набула застосування у вітчизняній ономастиці.

Беручи до уваги лінгвальні й екстралінгвальні характеристики власних назв, О. В. Суперанська виділила такі систематизації пропріальної лексики (які одночасно можна вважати і схемою аналізу онімів): 1) за зв'язком з іменованими об'єктами; 2) за шляхом створення назв, їхнім призначенням і дихотомією „назви в офіційному і неофіційному вживанні”; 3) по лінії "мікро – макро"; 4) структурну; 5) хронологічну; 6) за мотивацією й етимологічну; 7) за обсягом закріплених в онімах понять; 8) відповідно до дихотомії "мова – мовлення"; 9) стилістичну й естетичну.

Відносно комплексною є і типологія власних географічних назв, яку пропонує В. А. Жучкевич, включивши до її складу групування топонімів за належністю до певної мови, морфологічними, етимологічними, історичними, територіальними, семантичними та іншими ознаками і членуючи розряди на менші структурні одиниці.

У довіднику "Основна система і термінологія слов'янської ономастики" звернено увагу і на загальні проблеми ономастики, і на різнопланові особливості пропріальних одиниць (денотатно-номінативні, стильові й емоційно-експресивні ознаки, словотвір, структуру, форму, семантику, мотивацію, походження, функціонування тощо). В цілому можна констатувати, що і в загальнослов'янському масштабі систематизація пропріальних одиниць не відзначається комплексністю, системністю та впорядкованістю, оскільки не всі оніми в типології мають своє мотивовано визначене місце, немає єдності у поглядах на окремі групи пропріативів, а до складу найменувань, кваліфікованих на основі співвіднесення з іменованими об'єктами, часто належать розряди власних назв, що виокремлюються за іншими ознаками.

Своєрідним алгоритмом аналізу онімів можна вважати і послідовність способів та прийомів, які пропонують автори „Теорії і методики ономастичних

досліджень”, виокремлюючи мовну атрибуцію зібраного онімного матеріалу, текстологічний, стратиграфічний, генетичний, етимологічний, словотвірний, структурний, формантний і статистичний аналізи, інвентаризацію онімії, класифікацію найменувань, реконструкцію іменних форм, аналіз основ і варіантів назв, вияв онімних ареалів, ономастичне картографування, імовірнісну перевірку, виявлення онімних універсалій та експериментальні дослідження. Систематизації ономастикону сприяє і виокремлення аспектів ономастичних досліджень (лексикологічного, лексикографічного, логічного, семасіологічного, термінологічного, типологічного, психологічного, соціологічного, історичного, географічного і культурологічного).

Як компоненти комплексної характеристики власних назв також виокремлюються їхні хронологія, етимологія, походження, шлях виникнення, словотвір, частотність, семантика твірної основи, мотивування, структура, відмінювання, особливості денотатів, стилістика, варіативність, функціонування тощо. Проте, наприклад, кількість зафіксованих денотатно-номінативних різновидів власних назв значно менша, ніж є насправді (орієнтовно у десять разів), а терміни „аналіз”, „систематизація”, „схема” і подібні відсутні навіть у згаданому виданні, тому не слід дивуватися ігноруванню цього питання іншими дослідниками.

В енциклопедії „Слов’янська ономастика”, надзвичайно вагомому і об’ємному дослідженні, присвяченому характеристиці пропріальної лексики, теж простежуються окремі недогляди у пропонованих групуваннях пропріальних одиниць. Так, у систематизації онімів російської мови за характером іменованого об’єкта подаються як планетоніми власні назви на поверхні будь-якої планети, але ж для цього існують топоніми (на Землі) або інші терміни (марсоніми – на поверхні Марса тощо). Частково перетинаються поняття, які лежать в основі тих чи інших термінів (і хороніми, й агрооніми – найменування земельних ділянок). Недоцільно ідентифікувати одним термінозначенням різні об’єкти (наприклад, пелагоніми – назви і морів, і заток). Невідомо, чому абіонімами вважаються лише топоніми і стратоніми.

Відсутні ергоніми, а теоніми, міфоніми й агіоніми необов'язково розглядати як складник ідеонімів. Астроніми неправильно ідентифікуються як назви космічних тіл (це номінації зірок); астротопоніми – як назви об'єктів на поверхнях планет (правильно – космопоніми). В українській ономастиці здавна засвідчені майже всі різновиди пропріативів, виокремлені на основі денотатно-номінативного критерію. Докорінного перегляду потребує лише структурування мікротопонімія та хремадонімія, а усі сектори онімного простору – доповнення іншими типами власних найменувань.

Серед новітніх проектів типологізації онімів слід відзначити погляди О.Ю. Карпенко [15,16] яка, за даними когнітивної ономастики, у мові, залежно від типів денотатів, способів їх пізнання й номінації, власні назви у ментальному лексиконі поділила на дев'ять фреймів: антропонімічний, топонімічний, теонімічний, ергонімічний, зоонімічний, космонімічний, хрононімічний, хремадонімічний та ідеонімічний. Кожен фрейм складається з кількох субфреймів, або доменів. Запропоновано й інші критерії систематизації онімів (на кшталт поділу власних назв на загальнономовні й індивідуальні, з виокремленням у складі першої групи ядра та периферії [15, с. 6 – 7]). Безумовно, наведена градація пропріальних одиниць на підставі вказаних чинників заслуговує на увагу і може бути використана при структуруванні онімного простору, а окремі термінопозначення (як-от: планетоніми, кометоніми тощо) стануть складниками певних класів власних назв, хоч дещо інший підхід до виокремлення онімних полів (шести, а не дев'яти, як пропонує О. Ю. Карпенко) та інших компонентів ономастикону не дозволяє застосувати її повністю.

На початку XXI ст. з'явилися й інші наукові студії, присвячені насамперед вивченню етимолого-словотвірної структури антропонімів, творення, семантики і структури топонімів, функціонування і стилістично-виражальних можливостей поетонімів. Епізодично характеризуються структурно-семантичні ознаки ергонімів, етимологія етнонімів,

екстралінгвальні, семантичні, етимологічні та хронологічні особливості міфонімів.

Разом з тим, більш поглибленого студіювання, на наш погляд, потребують: денотатно-номінативна структура онімного простору; функціональні та кодифікаційні особливості антропонімів; денотатно-квалітативні, функціональні, стилістичні та кодифікаційні властивості багатьох різновидів власних географічних назв, а також етимолого-словотвірні ознаки значної частини топонімів; денотатно-квалітативні, твірні та кодифікаційні характеристики поетонімів; денотатно-характеристичні та функціональні особливості інших класів власних назв. Немає єдності в ідентифікації тих чинників, які можуть бути покладені в основу систематизації усіх онімів; не простежується ієрархія типологічних особливостей найменувань; відсутні також узагальнювальні тенденції у процесі класифікації власних назв.

сновними критеріями структурування онімного простору, які в цілому забезпечують комплексну характеристику будь-якої пропріальної одиниці, слід вважати:

1) характер іменованих об'єктів (вважається, що ономастикон у своєму первинному розподілі власних назв повторює членування світу, який існує навколо людини, тому всі зафіксовані у певній мові пропріативи розташовані на певній території відповідно до місцезнаходження тих об'єктів, які вони номінують. Така класифікація найменувань насамперед ототожнюється з поняттям „структура онімної лексики”;

2) особливості творення власних назв (не лише власне спосіб деривації, а й семантика твірних основ, мотив номінації, продуктивність словотвірного типу, етимологія, шлях, походження, час виникнення і структура онімної лексики, тобто ті ознаки, які цілком можуть вказати, де, коли і як утворена та чи інша пропріальна одиниця). Оскільки такі атрибути є стабільними, постійними, незалежними від дослідницьких підходів до власних назв, вказана градація онімів кваліфікується як їхня типологія;

3) функціонування пропріативів (враховуються стилістичні особливості найменувань, сфера і форма їх уживання, а також кодифікаційні ознаки, зокрема правопис та відмінювання). Таке групування онімів екстралінгвальне і суб'єктивне, проте в цілому науково достовірне, оскільки ґрунтується на принципах, здатних певною мірою унормувати надзвичайно багатогранні функціональні атрибути власних назв.

Поєднання трьох зазначених чинників розв'язує проблему узгодженості численних спроб типологізації власних назв на підставі одного чи багатьох критеріїв і забезпечує створення стрункої, логічної, послідовної систематизації онімів, чому сприяє і виважена, мотивована, узгоджена із сучасними вимогами термінологія, пов'язана з денотатно-характеристичними, твірними та функціональними особливостями найменувань, відповідна характеристика яких уже виконувалася багатьма дослідниками.

Структурування онімного простору за характером іменованих об'єктів ґрунтується на поглядах В. Д. Беленької, В. Д. Бондалєтова, В. А. Жучкевича, Ю. О. Карпенка, Е. М. Мурзаєва, В. А. Никонова, В. В. Німчука, Н. В. Подольської, О. І. Попова, О. В. Суперанської, В. І. Супруна, Л. М. Щетиніна та інших науковців.

Специфіку творення українських пропріативів відбито в наукових працях А. О. Білецького, Д. Г. Бучка, В. А. Бушакова, К. Й. Галаса, В. О. Горпинича, І. М. Желєзняк, О. П. Карпенко, Ю. О. Карпенка, А. П. Коваль, М. М. Кордуби, А. П. Корепанової, Ю. М. Кругляка, О. А. Купчинського, В. В. Лободи, В. В. Лучика, Л. Т. Масенко, С. М. Медвідь-Пахомової, І. В. Муромцева, В. А. Никонова, Є. С. Отіна, Т. І. Поляруш, Ю. К. Редька, С. А. Реммера, О. С. Стрижака, О. В. Суперанської, М. І. Сюська, В. М. Топорова, О. М. Трубачова, З. Т. Франко, М. Л. Худаша, П. П. Чучки, В. П. Шульгача, М. Т. Янка та ін.

Функціональні ознаки онімів ґрунтовно висвітлено в наукових студіях Л. О. Белея, О. О. Белея, Є. М. Беліцької, А. М. Василенко, В. М. Галич, І. Герус-Тарнавецької, М. В. Горбаневського, О. П. Горенко, А. Г. Гудманяна, Л.

І. Дуки, В. В. Жайворонка, В. І. Ільченка, В. М. Калінкіна, О. Ю. Карпенко, Ю. О. Карпенка, Т. Ю. Ковалевської, Н. С. Колесник, Т. Н. Кондратьєвої, Т. І. Крупеньової, Е. Б. Магазаника, С. М. Медвідь-Пахомової, В. М. Михайлова, В. А. Никонова, Є. С. Отіна, Н. Ф. Попович, М. І. Романюк, М. Е. Рут, О. В. Суперанської, М. В. Фененка, І. В. Хлистун та ін.

Переклад українських онімів на італійську мову є складним процесом, який вимагав уваги до лінгвокультурних і структурно-семантичних аспектів. Серед відомих перекладачів, які здійснили значний внесок у цю галузь, можна було виділити Броджі-Беркофф Джованну, яка працювала над творами Тараса Шевченка. Важливу роль у перекладі української літератури італійською відіграв Гальвані Паоло, який переклав роботи таких авторів, як Тарас Григорович Шевченко, Іван Франко, Ростислав Мельників та інших.

Сальвіні Луїджі, відомий своїми перекладами творів Г. Косинки, І. Липи та М. Хвильового, також звертав увагу на нюанси української культури. Помпео Лоренцо, перекладаючи сучасних авторів, таких як Юрій Андрухович та Оксана Забужко, ілюстрував зміни в культурному контексті. [25]

Дослідження українських онімів проводили також науковці, такі як Н. Гуменецька та С. Суботіна, які аналізували семантичні особливості перекладу. Т. Грищенко досліджувала трансформації онімів у перекладацькій практиці, а І. Кравченко акцентувала увагу на впливі культури на переклад. О. Мельник розглядала проблеми, пов'язані з перекладом онімів, що підкреслювало важливість цього аспекту у творчості сучасних перекладачів.

Серед інших перекладачів можна було згадати М. Прокопович, яка працювала з творами Оксани Забужко, та Фічі Франческу, що перекладала Марію Матіос. Кожен з цих фахівців робив свій внесок у збагачення українсько-італійського літературного дискурсу.[26]

Наявність значної кількості ономастичних студій засвідчує високий рівень опрацювання теорії власних назв, який підтверджується і якісним показником, зокрема створенням науково достовірної, багатоаспектної типології онімів. Водночас констатуємо відсутність спільних підходів до

групування пропріальних одиниць, що унеможлиблює універсалізацію аналітики онімної лексики.

Отже, у працях вітчизняних і зарубіжних учених постійно звертається увага на питання систематизації власних назв, що пов'язано з його важливістю як своєрідного індикатора, який свідчить про рівень розвитку ономастики. Водночас засвідчено, що класифікаційні схеми, призначені для їхнього обслуговування, вимагають удосконалення, оскільки наявні на сьогодні типології онімів не відповідають передусім вимогам комплексності, а основним недоліком названих та інших систематизацій онімної лексики є, по-перше, їх неточність і недостатня глибина, по-друге, змішування різних аспектів і рівнів ономастичних досліджень. Потреба розробити нові засади систематизації онімної лексики на основі денотатно-характеристичних, етимолого-словотвірних і функціональних ознак, що дозволить упорядкувати надзвичайно розгалужений ономастичний континуум й уніфікувати визначальні типи пропріативів, зумовлює актуальність теми дослідження.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було детально розглянуто теоретичні основи перекладу онімів, що включає три основні підпункти.

1. Поняття оніма та його види. Оніми, які є специфічними мовними одиницями, виконують важливу роль у процесі комунікації, допомагаючи точно ідентифікувати об'єкти та явища. Їх можна класифікувати на кілька категорій, включаючи власні назви, географічні оніми, антропоніми та інші. Ця класифікація дозволяє краще зрозуміти функціональність онімів у різних контекстах та їх вплив на сприйняття інформації.

Збереження культурної специфіки онімів у перекладі є важливим аспектом, що полягає в адекватному відтворенні власних назв (онімів), зберігаючи їх культурно-історичний та соціальний контекст. Оніми, зокрема імена людей, географічні назви, назви історичних подій та явищ, часто несуть

у собі значний шар культурної інформації, яку важливо передати при перекладі. Важливим є також те, що при перекладі онімів з однієї культури на іншу може виникати необхідність врахування різниці у фонетичній системі, семантиці і асоціаціях, що з ними пов'язані. Збереження автентичності онімів дозволяє не лише підтримувати зв'язок із культурою мови оригіналу, але й уникнути втрати важливих значень та підтекстів.

Значення онімів у мовленнєвій практиці відіграє важливу роль у комунікації, оскільки оніми (власні назви, імена, географічні назви тощо) несуть як основну, так і додаткову інформацію про світ, у якому живе мовний колектив. Вони можуть виконувати різноманітні функції у мовленнєвій практиці, такі як ідентифікаційна, культурно-історична, алюзивна, тощо. Оніми є важливим компонентом мовленнєвої практики, який не тільки забезпечує ефективну комунікацію, але й передає важливі культурно-історичні та емоційні аспекти.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ОНІМІВ

Мова служить не лише інструментом спілкування, а й засобом формування культурної ідентичності. Через мовні знаки люди передають своє бачення світу, цінності, традиції та норми. Наприклад, національні оніми, які позначають географічні об'єкти, історичні постаті чи культурні явища, є відображенням специфіки даного етносу. Вони містять у собі культурний код, що вимагає певних знань для адекватного сприйняття. Отже, при перекладі таких онімів необхідно враховувати не лише лексичні, а й культурні контексти, що може стати складним завданням для перекладача.

2.1. Досягнення адекватності та точності перекладу онімів крізь призму лінгвокультурного аспекту

Взаємозв'язок мови і культури є ключовим аспектом лінгвокультурології, яка досліджує, як мова відображає, зберігає та транслює культурні цінності. Ірина Гуменна [9,24-27] зазначає, що цей напрямок виникає з потреби осмислити культуру як специфічну форму існування людини та суспільства, де мова виконує роль засобу інтерпретації культурних феноменів і ментальності нації. Основне завдання лінгвокультурології полягає у вивченні способів, якими мова втілює культуру, адже культурні цінності нерозривно пов'язані з мовними одиницями, що підкреслює важливість взаємодії цих двох явищ.

У дослідженнях Н. Алефіренка [1] підкреслюється, що предметом лінгвокультурології є світ "вербалізованих цінностей", що є продуктом духовної і матеріальної діяльності людини. За його словами, мова, свідомість і культура складають три основні компоненти цієї діяльності, що підтверджує, як глибоко пов'язані ці елементи між собою. Цей тріадний зв'язок свідчить про те, що зміни в одній зі складових неминуче впливають на інші. Наприклад,

культурні трансформації внаслідок глобалізації можуть викликати зміни в мовній структурі та призвести до зникнення традиційних мовних форм.

Він також акцентує увагу на тому, що лінгвокультурологія є комплексною науковою дисципліною, яка вивчає взаємодію культури та мови в їх функціонуванні. Він вважає, що ця взаємодія має відбиватися в єдності мовного та культурного змісту, що відкриває нові горизонти для розуміння мовних одиниць у контексті культурних реалій. Наприклад, терміни, що використовуються в побуті, несуть у собі інформацію про соціальні структури, звичаї та менталітет народу. Так, у різних культурах поняття часу, простору та навіть взаємин можуть трактуватися по-різному, що зумовлює різні мовні вираження.

Лінгвокультурологія, як зазначає Карпенко [16], досліджує прояви культури в мові та дискурсі, підкреслюючи важливість національної картини світу та мовної свідомості. Це відкриває можливості для аналізу лінгвокогнітивного підходу до комунікації, що дозволяє розглядати як загальнолінгвістичні, так і національно-детерміновані аспекти. Наприклад, когнітивні моделі, закладені в мовних структурах, можуть показувати, як носії мови сприймають навколишню дійсність і як ці сприйняття відображаються у їхніх мовних практиках.

Важливим є підхід, який розглядає лінгвокультурологію як галузь знань про взаємозв'язок мови і культури. Він підкреслює, що культурний концепт є основною одиницею аналізу, а реалії і фонові значення мовних одиниць вимагають додаткової інформації про культуру народу для адекватного сприйняття. Наприклад, для правильної інтерпретації культурних концептів, таких як "гостинність" або "сімейні цінності", необхідно враховувати культурний контекст, у якому вони існують. Це особливо важливо при перекладі, оскільки недостатнє розуміння культурних нюансів може призвести до втрати значення онімів.

Взаємозв'язок мови і культури є складним і багатограним, де кожен носій мови стає носієм культури. Це підкреслює, що мовні знаки здатні

виконувати функцію знаків культури, слугуючи засобом прояву основних культурних установок. Вивчення цього зв'язку дозволяє глибше усвідомити, як мова формує і відображає культурну ідентичність, ментальність та цінності народу, що має важливе значення для перекладу онімів і збереження культурних контекстів в іншомовних середовищах.

Лінгвокультурний аспект перекладу онімів є критично важливим для досягнення адекватності та точності в процесі перекладу, оскільки оніми, як власні імена, несуть специфічне культурне навантаження, що визначає їх значення в різних мовах і культурах. Згідно Н. Алефіренко, "лінгвокультурологія вивчає світ вербалізованих цінностей, що є продуктом культурної діяльності" [1]. Це означає, що оніми не лише позначають конкретні об'єкти чи особи, а й передають важливу інформацію про традиції, історію та ментальність народу.

Переклад онімів є складним завданням, оскільки вони містять не лише буквальне, але й метафоричне значення, що може змінюватися залежно від культурного контексту. Наприклад, назви українських міст, історичних постатей або міфологічних персонажів часто мають глибокі культурні та історичні конотації, які необхідно зберегти при перекладі. Алефіренко підкреслює, що "взаємозв'язок мови і культури відбиває цілісну структуру одиниць в єдності їх мовного та позамовного змісту" [1]. Це свідчить про те, що перекладачі мають враховувати не лише лексичне значення, а й культурні відтінки оніма.

Необхідність інтеграції культурологічного аналізу в процес перекладу онімів також підкреслює важливість знання історичного та культурного контексту, щоб обрати найбільш адекватний спосіб передачі оніма на іншу мову. Перекладач повинен бути добре обізнаний з національною картиною світу, щоб адекватно відобразити культурні значення. Це включає розуміння специфіки імені в рідній культурі та пошук еквівалента в цільовій культурі, який найточніше передаватиме це значення.

Переклад онімів пов'язаний із соціальними та етичними аспектами. У сучасному глобалізованому світі перекладачі часто зіштовхуються з викликами, що пов'язані з міжкультурною комунікацією. Вони мають не лише передати лексичне значення, але й врахувати культурні стереотипи, що можуть бути характерні для певного народу. За словами Карпенко, "культурний концепт визначає, як конкретна культура сприймає й інтерпретує світ" [16, 102-103]. Це підкреслює потребу в глибокому знанні культурних реалій для успішного перекладу онімів.

З іншого боку, процес перекладу онімів також має своєрідні труднощі. Наприклад, перекладаючи назви географічних об'єктів або історичних постатей, перекладач може зіткнутися з проблемою, коли онім не має прямого еквівалента в цільовій мові. У таких випадках перекладачеві доводиться шукати адаптовані варіанти або використовувати описові фрази, що пояснюють значення оніма. Це може включати уточнення, які підкреслюють культурну або історичну значущість оніма.

Ще однією важливою складовою перекладу онімів є здатність перекладача до міжкультурної чутливості. Адекватний переклад оніма вимагає пояснення його культурних особливостей, що може бути досягнуто за допомогою приміток". Включення коментарів або приміток може значно підвищити зрозумілість тексту для цільової аудиторії, адже допомагає читачеві усвідомити контекст, у якому вживається онім. Ці пояснення можуть також допомогти уникнути непорозумінь, що можуть виникнути через відмінності в культурних уявленнях. Крім того, перекладачам важливо враховувати динаміку зміни мовних норм і традицій. Наприклад, нові культурні явища або зміни у суспільстві можуть впливати на значення певних онімів, тому перекладачеві слід бути в курсі актуальних контекстів і адаптувати свій підхід відповідно до цих змін. Це вимагає постійного навчання та аналізу, що дозволяє не лише зберігати точність перекладу, але й відображати сучасні тенденції у сприйнятті онімів.

Перекладач повинен усвідомлювати, які культурні асоціації та значення можуть бути зрозумілі цільовій аудиторії, а які можуть викликати плутанину або нерозуміння. Розуміння потреб і очікувань цільової аудиторії дозволяє ефективно вибрати стратегію перекладу онімів, забезпечуючи не лише адекватність, але й емоційний резонанс тексту. Варто й врахувати такий аспект перекладу онімів як вплив технологій на перекладацький процес. У сучасному світі перекладачі все частіше використовують комп'ютерні програми та онлайн-ресурси, що допомагають у пошуку відповідних еквівалентів та вивченні культурних контекстів. Ці інструменти можуть суттєво полегшити роботу перекладача, проте вони не можуть замінити глибоке розуміння культури та контексту, яке необхідне для успішного перекладу онімів.

Отже, важливість лінгвокультурного аспекту перекладу онімів не може бути переоцінена. Він вимагає від перекладача не лише знань мови, але й культурологічного аналізу, здатності адаптувати зміст відповідно до культурних контекстів та розуміння, що кожен онім несе в собі унікальне культурне навантаження. Переклад оніма — не лише лінгвістичний акт, але й акт культурної трансформації, успішний переклад онімів можливий лише в контексті глибокого розуміння культурних і соціальних відмінностей між мовами.

2.2. Основні питання і категорії проблеми культурних особливостей українських онімів

Культурні особливості українських онімів відіграють важливу роль у формуванні мовної ідентичності та комунікативної компетентності іноземних студентів. Дослідження С. Дворянчикової та Ю. Бондарчук [15] підкреслює, що оніми і поетоніми, включені в навчальний процес, є не лише мовними одиницями, але й носіями культурного контексту, що дозволяє учням краще зрозуміти національні особливості України. Оніми, як мовні знаки, не просто

позначають об'єкти, але й передають культурні, історичні та соціальні аспекти українського життя.

Однією з ключових тем, порушених дослідниками, є вплив онімів на формування вторинної мовної особистості. На думку О. Карпенко, "власні назви оптимізують роботу ментального лексикону й підвищують його ефективність" [14, с. 9]. Це означає, що оніми не лише допомагають у комунікації, але й збагачують культурний досвід студента, формуючи в ньому усвідомлення української реальності. Окрім того, оніми можуть слугувати індикаторами культурних традицій і менталітету народу, що є особливо важливим для іноземців, які прагнуть зрозуміти глибші аспекти української культури.

Залучення пропріальної лексики до навчальних матеріалів дозволяє іноземним студентам "ознайомитися з лексичними одиницями, що позначають індивідуальні об'єкти, та із сукупністю онімів у художніх текстах" (Дворянчикова, Бондарчук, 2023) [11]. Це створює умови для глибшого занурення в культурний контекст, що, в свою чергу, сприяє формуванню лінгвокраїнознавчої компетентності. Наприклад, вивчення українських топонімів не тільки допомагає студентам орієнтуватися в географічному просторі, а й надає можливість дізнатися про культурні та історичні пам'ятки, пов'язані з цими місцями.

Важливою є також роль онімів у переданні інформації про культурні та історичні аспекти. Наприклад, "іноземець має орієнтуватися в таких класах власних назв, як антропоніми, топоніми, зооніми" [11]. Це дозволяє студентам не лише вивчати мову, а й формувати уявлення про культуру та традиції України. Знання про антропоніми, тобто імена та прізвища, може відкривати нові горизонти для розуміння сімейних зв'язків, традицій і навіть суспільної структури, в той час як топоніми можуть бути засобом вивчення історії міст і сіл, їхніх легенд та міфів.

Згідно з дослідженням, впровадження онімів у навчальний процес сприяє розвитку комунікативних навичок. "Введення до навчальних

матеріалів кластерів онімів відповідає принципам посиленості і різноманітності" [11]. Це забезпечує поступове знайомство з мовою та культурою, що є важливим етапом у навчанні української мови як іноземної. Наприклад, використання ігор на основі онімів може бути ефективним засобом для розвитку навичок усного мовлення, адже студенти вчаться не лише відтворювати слова, але й використовувати їх у контексті реальних ситуацій.

Отже, культурні особливості українських онімів є невід'ємною частиною навчального процесу, що сприяє формуванню цілісного уявлення про українську культуру та допомагає іноземним студентам успішно адаптуватися в новому мовному середовищі. Глибше розуміння онімів допомагає учням не лише стати більш впевненими у спілкуванні, але й розвинути зацікавленість до української культури, що є важливим фактором у формуванні їхньої мовної ідентичності.

Залучення онімів у навчальний процес сприяє формуванню міжкультурної компетенції студентів. Вивчення специфіки онімів, таких як традиційні імена, назви міст або культурні символи, дозволяє іноземним студентам не лише оволодіти мовою, але й зрозуміти культурні коди, які стоять за цими назвами. Це знання сприяє кращій інтеграції студентів у культурне середовище, що є важливим елементом їхньої освітньої подорожі.

Також важливим аспектом є можливість обговорення культурних контекстів, що пов'язані з оніми, у рамках навчальних занять. Дискусії про значення онімів у різних ситуаціях, а також їх еволюцію в сучасному українському суспільстві, допомагають студентам формувати критичне мислення та підвищують їхню зацікавленість у вивченні мови. Це не лише стимулює їхнє прагнення до знань, але й заохочує до активної участі у вивченні української культури.

Основні питання, що розглядаються у контексті лінгвокультурного аспекту перекладу онімів, охоплюють широкий спектр тем, пов'язаних із впливом культурних особливостей на процес перекладу.

- Яким чином культурні особливості впливають на переклад онімів?

Культурні відмінності між мовами можуть створювати значні труднощі у передачі онімів. Кожна культура має свої унікальні поняття, асоціації, традиції та цінності, які відображаються у власних назвах. Наприклад, певні власні імена можуть мати глибоке значення в одній культурі, тоді як у цільовій культурі вони можуть бути незрозумілими або навіть мати інше значення. Це вимагає від перекладача не лише знань мови, але й глибокого розуміння культурних контекстів обох мов. Оніми, такі як антропоніми (імена людей), топоніми (географічні назви) та інші специфічні терміни, часто містять інформацію про соціальний статус, етнічну приналежність та релігійні переконання. Знання цих аспектів є критично важливим для адекватного перекладу. Наприклад, переклад імені, пов'язаного з історичною постаттю, може вимагати детального пояснення, оскільки воно може нести символічний зміст, важливий для розуміння контексту.

- Як забезпечити адекватність перекладу, враховуючи культурні відмінності між українською та італійською мовами?

Перекладачі мають враховувати культурні контексти, які оточують оніми, та обирати такі методи перекладу, які дозволяють зберегти культурне навантаження онімів. Зазвичай це включає використання транскрипції або транслітерації, щоб зберегти звучання імені, а також адаптації чи калькування, щоб передати його значення.

Адаптація може включати зміни, які роблять ім'я зрозумілішим і більш прийнятним для цільової аудиторії. Наприклад, вжиття аналогічних імен з цільової культури може полегшити сприйняття для читача. Калькування, навпаки, вимагає перекладу компонентів імені буквально, що може зберегти його первісне значення. Пояснювальний переклад, що включає контекстуальні коментарі або пояснення, є особливо корисним у випадках, коли онім має важливе культурне або історичне значення. Це може бути важливо в літературному чи науковому перекладі, де контекст є ключовим для розуміння.

- Які методи перекладу найкраще підходять для передачі культурного контексту онімів?

Серед основних методів, які використовуються в перекладі онімів, можна виділити транскрипцію, транслітерацію, калькування, адаптацію та пояснювальний переклад. Транскрипція та транслітерація дозволяють зберегти фонетичний вигляд імені, що може бути важливим для збереження його автентичності. Наприклад, імена, які мають специфічні звуки, можуть вимагати особливої уваги при перекладі, щоб не втратити їх унікальність.

Калькування, яке включає переклад компонентів імені буквально, може допомогти зберегти його значення, у той час як адаптація може включати зміни, що роблять ім'я більш зрозумілим для цільової аудиторії. Наприклад, імена персонажів у літературних творах можуть бути адаптовані так, щоб краще відповідати культурним контекстом читачів.

Пояснювальний переклад включає додавання контекстуальних коментарів, що може бути корисним у випадках, коли онім має важливе культурне або історичне значення. Цей метод особливо актуальний в дослідженнях, які вивчають, як культурні концепти впливають на сприйняття онімів.

Основні категорії, що вивчаються у цьому контексті, включають поняття "лінгвокультура", "онім", "культурний концепт" та "міжкультурна комунікація". Лінгвокультура визначається як сукупність мовних і культурних елементів, що характеризують певне мовне співтовариство [1]. Вона охоплює не лише мовні особливості, але й культурні практики, цінності та уявлення, що впливають на сприйняття та використання мови.

На прикладі італійського часопису eSamizdat можна простежити труднощі перекладу українських онімів на італійську мову. Це академічне видання надрукувало переклади української фантастики та літературної критики 1910–1920-х років. Протягом 2024 року в Італії також планується випуск книжок "Місто" Валер'яна Підмогильного (у перекладі Алесандро Акіллі) та "Лісова пісня" Леся Українки (у перекладі Ярини Груші).

Перекладач та дослідник української літератури Алесандро Акіллі зазначає, що ці переклади є цінними, адже вони відкривають італійським славістам світ українського літературознавства та критики, про який в Італії фактично нічого не відомо. Він говорить, що обрані тексти демонструють стан літературної рефлексії і її зв'язок з українською літературою XIX століття. Це підкреслює важливість перекладу онімів, адже вони часто несуть у собі культурні та історичні контексти, які важко передати на іншій мові.

Українські тексти до збірки переклали Ярина Груша, Ольга Труханова, Серена Бутті, Розалія Карія, Франческа Лазаріна та Ноемі Албанезе. Акіллі став укладачем та редактором, що додатково підкреслює важливість професійного підходу до перекладу.

Акіллі також зазначає, що до повномасштабного вторгнення перекладів було обмаль, але після 2022 року італійські видавництва раптом зацікавилися українською літературою. Однак, незважаючи на зростаючий інтерес, кількість перекладачів залишається обмеженою. Завдяки досвіду перекладів у журналі eSamizdat, здійснених аспірантами та молодими вченими, можна було підтвердити наявність потенційних перекладачів. Однак, без підтримки з боку видавництв, це зусилля може виявитися недостатнім. Таким чином, труднощі перекладу українських онімів італійською мовою не лише стосуються лексичних і семантичних аспектів, але й залежать від культурного контексту та підтримки видавництв.

2.3. Проблеми культурної адаптації українських онімів в італійській мові

Переклад українських літературних творів, зокрема «Енеїди» Івана Котляревського, вимагає особливої уваги до культурних онімів. Оніми, такі як імена, географічні назви, а також специфічні терміни, часто містять у собі глибокий культурний зміст, що може бути важким для передачі в контексті іншої мови. Пахльовська зазначає, що пересічний італійський читач може не

знати про значення певних українських онімій, що може призвести до непорозумінь або втрати певних нюансів оригіналу [21].

Важливу роль у цьому процесі відіграє й стилістична складова. Оніми, які наділені певними емоційними або символічними значеннями, можуть потребувати творчого підходу до перекладу. Наприклад, вживання терміна «козак» не лише вказує на історичну особу, але й несе в собі образ мужності та свободи, що може бути важко передати через механічний переклад [21]. У таких випадках перекладач повинен шукати компроміс між збереженням оригінального змісту та його адекватною передачею для нової аудиторії.

Проблеми адаптації також виникають у зв'язку з архаїзмами, які можуть бути присутніми в тексті. В «Енеїді» часто вживаються слова, що вийшли з ужитку, і для їх перекладу необхідно знайти сучасні синоніми або ж пояснити їх значення у примітках. Наприклад, терміни, пов'язані з традиційними українськими ремеслами, можуть бути незнайомі італійському читачеві і потребують додаткової уваги [21]. Це стосується не лише слів, але й фразеологізмів, які можуть мати специфічний культурний контекст. Також варто зазначити, що культурна адаптація онімій вимагає врахування не лише мовних, але й соціокультурних аспектів. Перекладач повинен усвідомлювати, як сприймаються певні елементи в обох культурах. Це може включати дослідження ставлення до певних традицій, символів та образів. Наприклад, традиційний український вінок як символ жіночої краси може мати різні асоціації в італійській культурі, і важливо це враховувати під час перекладу.

Адаптація онімів з "Енеїди" Івана Котляревського на італійську мову є частково легкою завдяки тому, що багато імен персонажів вже мають усталені форми в італійській класичній літературі. Наприклад, ім'я головного героя «Еней» перекладається як *Enea*, а цариця «Дідона» стає *Didone*. Імена, такі як «Анхіз» (*Anchise*) і «Лавінія» (*Lavinia*), також зберігають своє звучання і значення, що полегшує їхню адаптацію для італійського читача. Тим не менш, передача українських жартів та фольклорних елементів викликає певні труднощі. Наприклад, в "Енеїді" є сцени, в яких використовуються специфічні

українські народні звичаї, що можуть бути мало зрозумілими для італійської аудиторії. Один із прикладів – святкування *Купала*, яке супроводжується певними ритуалами, специфічними для української культури, може бути адаптованим як «*Festa di Kupala*», з поясненням про його значення в українській культурі. Адаптація таких фольклорних елементів вимагатиме додаткових пояснень, щоб читач міг зрозуміти їхнє культурне значення. Отже, хоча адаптація імен є більш доступною завдяки їхньому міжнародному визнанню, автентично українські фольклорні елементи потребують більшого зусилля для адекватної передачі, щоб зберегти автентичність і колорит оригіналу.

Висновки до розділу 2

У цьому розділі проаналізовано взаємозв'язок мови і культури, що є основою для розуміння лінгвокультурного аспекту перекладу онімів. Мова не лише служить засобом спілкування, а й відображає культурні цінності, традиції та уявлення народу. Оними, як особливі мовні одиниці, несуть у собі значну інформацію про культурний контекст, в якому вони вживаються. Це робить їх переклад надзвичайно складним завданням, яке вимагає від перекладача не лише лексичних знань, а й глибокого розуміння культурних нюансів. Культурні особливості онімів можуть значно впливати на їхнє сприйняття в іншій культурі, що вимагає від перекладача обережного підходу у виборі методів перекладу. Серед основних методів, таких як транскрипція, транслітерація, адаптація та калькування, перекладач має знайти баланс між збереженням автентичності оніма та його зрозумілістю для цільової аудиторії.

Оними є важливими індикаторами культурної ідентичності, і їхнє правильне сприйняття може значно збагачувати процес навчання іноземців. Включення онімів у навчальні матеріали не лише сприяє вивченню мови, а й поглиблює культурні знання, формуючи уявлення про традиції та цінності українського народу.

Загалом, успішний переклад онімів є не лише лінгвістичним актом, але й культурною трансформацією, яка вимагає чутливості до міжкультурних відмінностей та здатності адаптувати зміст відповідно до специфіки цільової аудиторії. Це підкреслює важливість інтеграції лінгвокультурного аналізу в процес перекладу, що дозволяє зберегти багатство культурних контекстів у міжкультурній комунікації.

Переклад онімів не обмежується лише лексичним перенесенням, а вимагає врахування культурних контекстів, асоціацій та нюансів, які можуть варіюватися між мовами. Це підтверджується роботами Олени Ковальнової та Ірини Гуменної, які підкреслюють важливість збереження культурних концептів.

Дослідники, зокрема В. Семенов, пропонують комбінувати різні методи, такі як адаптація, калькування та пояснювальний переклад, для досягнення максимальної адекватності. Це дозволяє перекладачеві ефективно передавати як семантичні, так і культурні аспекти онімів.

І. Гуменна акцентує увагу на креативності в перекладі онімів, адже пряма трансляція не завжди може відобразити всі значення та конотації. Перекладач повинен вміти адаптувати оніми відповідно до контексту та потреб цільової аудиторії.

Переклад онімів вимагає глибокого розуміння специфіки обох культур. Як показують дослідження, культурні елементи, такі як традиції або символи, можуть потребувати додаткових пояснень для забезпечення їх зрозумілості. Це особливо важливо в контексті глобалізації, де культурні різниці стають більш помітними.

Перекладач є культурним медіатором, який здатен передавати культурні нюанси та забезпечувати адекватну комунікацію між різними мовами. Особливо складними є оніми, пов'язані з українською культурною спадщиною, які можуть не мати аналогів в італійській культурі. Перекладачам доводиться шукати баланс між збереженням автентичності та забезпеченням зрозумілості для нової аудиторії.

Таким чином, культурна адаптація онімів, зокрема в процесі перекладу «Енеїди», підкреслює важливість багатогранного підходу, що охоплює лінгвістичні, культурні та соціальні аспекти. Це є ключовим для успішного міжкультурного діалогу та збереження культурного спадку в умовах глобалізації.

При розгляді культурної адаптації онімів в італійському перекладі «Енеїди» Івана Котляревського було з'ясовано, що оніми в тексті не лише позначають персонажів та місця, але й несуть глибокий культурний зміст. Важливо зберігати як фонетичну, так і культурну сутність онімів, щоб читач міг усвідомити їх значення в контексті української культури. Перекладачам важливо надавати контекст або пояснення, щоб забезпечити зрозумілість і передати культурний зміст, тому що деякі українські традиції та звичаї можуть бути малознайомими для італійського читача. Оніми, що мають емоційне або символічне навантаження, можуть потребувати творчого підходу до перекладу. Архаїзми, присутні в тексті, можуть вимагати сучасних аналогів або пояснень для італійського читача. Адаптація онімів вимагає врахування соціокультурного контексту обох культур. Перекладачам важливо усвідомлювати, як сприймаються певні елементи, оскільки їх значення може варіюватися.

Це свідчить про те, що культурна адаптація онімів у процесі перекладу «Енеїди» є складним завданням, яке вимагає глибокого розуміння української культури, а також чутливості до потреб і сприйняття італійської аудиторії. Успішний переклад забезпечує не лише точність передачі змісту, але й автентичність, зберігаючи культурний колорит оригіналу.

РОЗДІЛ 3

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ОНІМІВ В КОНТЕКСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ НА ІТАЛІЙСЬКУ МОВУ

Структурно-семантичні особливості перекладу українських онімів на італійську мову відображають як культурні, так і лінгвістичні відмінності між двома мовами. Українські оніми мають свої особливості і відмінності від італійських онімів на фонетичному, морфологічному, словотвірному, етимологічному, семантичному і структурному рівнях.

3.1. Структурні особливості українських онімів

Оніми в українській мові формують специфічну групу лексичних одиниць, які характеризуються своїми структурними, семантичними та функціональними особливостями. Вони є невід'ємною частиною мови і включають різноманітні категорії: антропоніми (імена та прізвища людей), топоніми (назви географічних об'єктів), космоніми (назви небесних тіл), а також інші види онімів, такі як зооніми (назви тварин) та хрононіми (назви часового періоду).

1. Структурні характеристики онімів

В основі структури онімів лежить їхня індивідуальність та специфічність. Згідно з дослідженням М. М. Торчинського, оніми можуть слугувати не лише маркерами індивідуальності, але й носіями культурних контекстів, які сприяють їхньому розумінню. Наприклад, ім'я «*Оксана*» може викликати асоціації з українською культурою, релігією або фольклором.

Морфологічно оніми виявляють різноманіття форм. Вони можуть мати особливі граматичні категорії, які відрізняються від загальних слів. Наприклад, деякі антропоніми можуть використовувати зменшувальні або пестливі форми, що свідчить про соціальний статус або близькість між людьми.

2. Класифікація онімів

А. О. Білецький зазначає, що класифікація онімів може бути проведена за кількома критеріями: географічними, тематичними, морфологічними та функціональними [4].

Географічні критерії: Топоніми поділяються на фізичні (гори, річки, ліси) та адміністративні (міста, села, області). Наприклад, топонім «*Дніпро*» не лише вказує на річку, але й носить в собі культурну та історичну пам'ять про давні цивілізації, що проживали в цих місцях.

Тематичні критерії: Оніми можуть бути класифіковані за темами, такими як історичні події (наприклад, «*Чорнобиль*» як топонім) або значущі особи (наприклад, «*Тарас Шевченко*» як антропонім).

Морфологічні критерії: Ця класифікація включає аналіз граматичних форм, де оніми можуть бути як однією, так і множиною, а також можуть мати відмінювання.

3. Семантичні особливості онімів

Семантичні характеристики онімів є одними з найбільш цікавих аспектів їх дослідження. Оніми часто несуть у собі культурні, історичні та соціальні значення. Наприклад, топонім «*Київ*» не тільки вказує на столицю України, але й символізує культурну спадщину та історичні події, пов'язані з розвитком української державності. Антропоніми, з іншого боку, можуть мати різноманітні асоціації, які залежать від контексту. Ім'я «*Софія*», наприклад, може вказувати як на людину так і на Софіївський собор у різних контекстах, тоді як прізвище «*Шевченко*» несе в собі інформацію про літературну спадщину та національну ідентичність. Семантичні зміни онімів можуть відбуватися під впливом соціально-культурних факторів. Як зазначає О.В. Суперанська, автохтонні оніми (місцеві) часто зберігають глибокі корені в культурній пам'яті, тоді як запозичені оніми (з інших мов) можуть з часом набувати нових значень [23].

4. Походження та динаміка онімів

Походження онімів є важливим аспектом їхнього дослідження.

Автохтонні оніми часто походять з давніх мов і можуть містити елементи, що відображають географічні особливості або соціальні структури. Запозичені оніми, з іншого боку, часто відображають історичні контакти з іншими культурами та мовами, як-от запозичення з польської або турецької мов.

Динаміка онімної системи в Україні також відзначається змінами, пов'язаними з соціально-політичними обставинами. Наприклад, після здобуття незалежності в Україні спостерігається зростання популярності традиційних українських імен, тоді як раніше були популярні ім'я, запозичені з інших культур.

Автохтонні оніми:

Сава - традиційне українське ім'я, яке має давні корені.

Леонід - ім'я, що походить з давньогрецької мови і стало популярним в Україні.

Григорій - українське ім'я, що пов'язане з християнською традицією.

Запозичені оніми:

Ярослав - хоч це ім'я має слов'янське походження, воно зазнало впливу з польської культури.

Анатолій - ім'я, запозичене з грецької, яке стало популярним в Україні.

Рената - запозичене з латинської мови, в Україні набула популярності в останні десятиліття.

Вивчення структурних і семантичних аспектів онімів є критично важливим для розуміння їхньої ролі в комунікації та культурі. Оніми не лише служать маркерами індивідуальності, але й виступають носіями інформації про історію, культуру та соціальні зв'язки. Розуміння цих аспектів є особливо важливим для перекладацьких практик, де оніми можуть викликати труднощі через їхню специфіку та культурні асоціації. Правильне трактування онімів може суттєво вплинути на точність перекладу, особливо в контексті міжкультурної комунікації. У перекладі на італійську мову, наприклад,

важливо не лише передати звучання імені, але й зберегти його культурний контекст.

Отже, структурні особливості українських онімів відображають їхню багатогранність, що зумовлює складність їхнього аналізу та перекладу. Розуміння цих структурних аспектів є необхідним для подальшого дослідження перекладацьких практик та міжкультурної комунікації.

3.2. Передача семантичного значення при перекладі українських онімів італійською мовою

Переклад онімів з української на італійську мову є складним і багатогранним процесом, що вимагає ретельного аналізу формальних, семантичних та культурних аспектів. Цей підрозділ присвячений тому, як ці елементи впливають на якість перекладу та на способи, якими перекладачі можуть забезпечити адекватність передачі онімів.

1. Транскрипція онімів

Система транскрипції онімів, затверджена у 2019 році [29], відіграє ключову роль у стандартизації перекладів. Вона передбачає точну передачу українських графем латиницею, що є важливим аспектом для правових, адміністративних та культурних документів. Наприклад, літери "Aa" в українському алфавіті відповідають "Aa" в латинському, а "Дд" — "Dd" .

Цей офіційний підхід має на меті уникнути неоднозначності та помилок, які можуть виникнути під час перекладу. Наприклад, ім'я "Марія" завжди має бути транскрибоване як "Maria", що дозволяє уникнути варіативності і забезпечити легкість у ідентифікації.

2. Семантичні особливості онімів

Семантичний контекст онімів часто виходить за межі простого позначення осіб чи місць. Наприклад, топонім "Львів" може не лише вказувати на географічну локацію, але й викликати асоціації з культурною спадщиною та історією регіону. У процесі перекладу важливо врахувати, які значення та

асоціації можуть виникати у носіїв мови, до якої відбувається переклад. Це забезпечить більш глибоке розуміння тексту. Відповідно, ім'я "*Григорій*", яке може бути звичайним у українському контексті, в італійській культурі може мати інші конотації. Перекладач повинен бути готовий пояснити ці нюанси або, в разі необхідності, адаптувати ім'я для збереження його семантики.

3. Культурні аспекти

Культурні контексти значно впливають на розуміння онімів. Наприклад, ім'я "*Іван*" в Україні несе в собі глибокі культурні корені та історичні асоціації, пов'язані з численними культурними постатями, тоді як в італійському контексті воно може бути сприйняте просто як звичайне ім'я. У цьому випадку перекладач може вирішити включити пояснення або примітку, що надає читачеві більше інформації про значущість імені.

Топоніми, такі як "*Карпати*", можуть вимагати детального пояснення, оскільки вони не лише позначають географічну область, але й мають культурне, природне та історичне значення. Для італійського читача важливо знати, що це не просто гори, а й символ української природи та культури.

4. Виклики при транскрипції

Складнощі, що виникають під час транскрипції онімів, часто пов'язані з наявністю звуків, які не мають відповідників у цільовій мові. Наприклад, український м'який знак [ь] або апостроф ['] не мають прямих аналогів в італійській мові. Це може призвести до втрати нюансів у вимові та значенні онімів. Якщо ім'я "*Ольга*" неправильно транскрибувати, це може призвести до змін у сприйнятті особи, адже мова не передасть м'якість та мелодійність звучання - *Olga*. Прикладами труднощів можуть слугувати й такі випадки, коли двозначні чи багатозначні оніми потребують обережного підходу. Наприклад, українське "Київ" може відображати не лише столицю, а й символ української ідентичності. При транскрипції важливо зберегти це значення, щоб не зменшити важливість для читача.

5. Роль офіційних норм

Дотримання офіційних норм транскрипції є критично важливим для забезпечення точності та послідовності. Ці норми, які затверджено державними установами, допомагають уникнути помилок і плутанини, що може виникати при особистісних чи топонімічних назвах. Коли перекладач дотримується офіційних правил, він не лише забезпечує точність, але й зберігає довіру до перекладеного тексту. У міжнародних комунікаціях, де важливою є точність та чіткість, дотримання цих норм може суттєво полегшити сприйняття інформації та зменшити ризики неправильної ідентифікації.

Також і Морфологічні зміни є важливим аспектом у перекладі онімів, оскільки вони визначають, як саме онім інтегрується у граматичну систему цільової мови. Наприклад, при перекладі імен та прізвищ часто виникають питання щодо адаптації закінчень та форми слова для відповідності нормам італійської мови. Так, ім'я "Олександр" може бути адаптоване як "*Alessandro*", з урахуванням фонетичних і морфологічних особливостей італійської мови, воно не буде відповідати бюрократичній дійсності, де правильною адаптацією буде "*Oleksandr*", але може бути адаптоване таким чином у творах художньої літератури. Морфологічна адаптація часто включає зміну закінчень та додавання афіксів, щоб слово відповідало граматичним нормам цільової мови. Важливо також враховувати фонетичні аспекти, щоб забезпечити природність звучання імені в цільовій мові. Цей процес вимагає глибокого розуміння обох мовних систем і їхніх морфологічних характеристик.

Семантичні нюанси при перекладі онімів з української на італійську мову вимагають комплексного підходу. Перекладачі повинні враховувати формальні правила транскрипції, культурний контекст, соціальні значення та семантичні особливості онімів. Це дозволить зберегти точність, автентичність та культурну ідентичність онімів, що, у свою чергу, підвищує якість перекладу та робить його більш зрозумілим для цільової аудиторії.

Важливість розуміння цих аспектів не можна переоцінити, оскільки саме вони формують не лише текст, а й передають емоції, значення та

культурну спадщину, закладену в кожному онімі. Офіційна транскрипція українських онімів в італійську базується на затвердженій таблиці, що дозволяє зберігати звучання ідентичними, а також враховувати культурні нюанси, наприклад:

Андрій – транскрипція: *Andriy*. Використовується в офіційних документах, таких як свідоцтва про народження.

Київ – транскрипція: *Kyiv*. Важливо для географічних назв, відображає сучасні тенденції в адаптації назв міст, хоча часто використовують застарілу русифіковану назву.

Софія – транскрипція: *Sofiya*. Це ім'я часто зустрічається в українських свідоцтвах про народження.

Адаптація онімів до культурного контексту цільової мови є важливим етапом перекладу, що забезпечує відповідність перекладеного тексту культурним та соціальним реаліям цільової аудиторії. Перекладачі часто стикаються з викликами при передачі культурних реалій, які мають особливе значення у вихідній культурі, на мову перекладу. Важливо враховувати, що оніми не лише виконують ідентифікаційну функцію, але також несуть у собі культурний, соціальний та емоційний контекст.

Висновки до розділу 3

Аналіз структурно-семантичних особливостей онімів в українській мові засвідчує їхню багатогранність і складність, що зумовлює численні виклики при перекладі на італійську. Оніми, як специфічні лексичні одиниці, відрізняються не лише своїми формальними характеристиками, але й семантичним навантаженням, що включає культурні, історичні та соціальні контексти.

Структурні особливості онімів, такі як їхня морфологічна варіативність і специфіка використання, потребують від перекладачів глибокого розуміння не лише української, а й італійської мовних систем. Класифікація онімів на

антропоніми, топоніми, зооніми та інші категорії дозволяє чітко усвідомлювати, як кожен тип оніма може впливати на процес перекладу. Семантичні нюанси, що виникають під час перекладу онімів, є критично важливими для збереження культурної ідентичності. Кожен онім несе в собі асоціації та значення, які можуть бути відсутніми в цільовій мові. Тому важливо враховувати культурні контексти, які формують сприйняття оніма. Наприклад, топонім "Львів" або антропонім "Григорій" в українському контексті можуть мати особливі значення, які потребують пояснення для італійського читача. Крім того, транскрипція онімів відповідно до офіційних норм відіграє важливу роль у забезпеченні точності та послідовності. Наявність специфічних фонетичних елементів, які відсутні в італійській, вимагає від перекладачів особливої уважності, щоб не втратити нюанси звучання та значення.

Успішний переклад українських онімів на італійську мову можливий лише за умови комплексного підходу, який враховує всі вказані аспекти. Глибоке розуміння структурних і семантичних характеристик онімів допомагає зберегти їхню автентичність та культурну значущість, що підвищує якість перекладу та сприяє кращому сприйняттю тексту цільовою аудиторією. Розуміння онімів у контексті міжкультурної комунікації відкриває нові горизонти для дослідження та вивчення мов, що робить цю тему надзвичайно актуальною у сучасному перекладознавстві. Адаптація онімів до культурного контексту цільової мови є важливим етапом перекладу, що забезпечує відповідність перекладеного тексту культурним та соціальним реаліям цільової аудиторії. Перекладачі часто відчують труднощі при передачі культурних реалій, які мають особливе значення у вихідній культурі, на мову перекладу. Оніми виконують не лише ідентифікаційну функцію, але й несуть у собі культурний, соціальний та емоційний контекст.

РОЗДІЛ 4

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ОНІМІВ НА ІТАЛІЙСЬКУ МОВУ

Вибір перекладацької стратегії залежить від контексту перекладу, жанру тексту та цільової аудиторії. Важливо враховувати як фонетичні, так і культурно-історичні особливості оніму, аби зберегти його автентичність та значущість у перекладі. У процесі перекладу онімів важливо враховувати специфіку обох мов та культур. Відповідні перекладацькі прийоми допомагають зберегти автентичність українського оніма, водночас адаптуючи його до італійської мови.

4.1 Загальні підходи до перекладу українських онімів на італійську мову

Загальні підходи до перекладу українських онімів на італійську мову включають різноманітні стратегії, що дозволяють адаптувати оніми відповідно до особливостей італійської мови та культури. Оніми, такі як імена людей, географічні назви, назви подій, літературні герої та інші культурно важливі терміни, мають специфічну семантику та фонетику, що робить їх переклад складним, але важливим завданням. Мотузкова стверджує що серед основних прийомів, які ми будемо розглядати, можна виділити [18]:

1. Пояснювальний переклад — використання додаткової інформації для пояснення значення оніма. Розглянемо українське слово "колядки", яке вказує на традиційні різдвяні пісні. Пояснювальний переклад "*canti natalizi ucraini*" не лише передає значення, а й занурює італійського читача в культурний контекст української традиції. Цей підхід дозволяє уникнути втрати значення та дає змогу розкрити емоційний контекст.

2. Калька — дослівний переклад, який зберігає структуру оніма, метод перекладу, при якому слово або фраза переводяться буквально, зберігаючи їхню структуру, але без точного відтворення граматичних норм цільової мови.

"*Водоспад*" → "*cascata d'acqua*": Це калька, де "*вода*" і "*спад*" передаються буквально, хоча в італійській мові вживається просто "*cascata*".

"*Розуміти*" → "*capire*": Хоча це не зовсім калька в традиційному сенсі, в українському контексті термін "зрозуміти" можна калькувати як "знати серцем" (зберігаючи структуру, але не граматично).

"*Кінець світу*" → "*fine del mondo*": Тут використано кальку з української на італійську, де структура залишається близькою до оригіналу.

3. Адаптація — модифікація оніма для кращого сприйняття цільовою аудиторією.

Адаптація полягає в зміні терміна чи фрази, щоб вона краще вписувалася в культурний контекст цільової мови, зберігаючи при цьому основне значення.

"*Гречка*" → "*grano saraceno*": У італійській мові немає прямого аналога, тому термін адаптується до "*saraceno*", який вказує на вид крупи.

"*Калач*" → "*pane dolce*": Оскільки в Італії немає такого випічки, термін адаптується до "солодкий хліб", що передає його суть.

"*Борщ*" → "*zuppa di barbabietola*": Оскільки борщ — це специфічна українська страва, адаптація полягає в описовому перекладі, що пояснює складові.

"*Смачний*" → "*gustoso*": Переклад може бути адаптований залежно від контексту, наприклад, "*delizioso*" (смачний) може бути використано для підкреслення.

"*Вишиванка*" → "*camicia ricamata*": Оскільки вишиванка — це специфічний український елемент одягу, адаптація вказує на "вишиту сорочку".

4. Транскрипція — передача звучання оніма з максимально можливою точністю. Ім'я "*Тарас*" може бути транскрибоване як "*Taras*". Проте, якщо ім'я має глибоке культурне значення, наприклад, асоціюється з Тарасом

Шевченком, то краще використовувати оригінал, додавши пояснення, щоб забезпечити належний культурний контекст.

5. Збереження оніма в оригіналі — коли онім є настільки специфічним, що його краще не перекладати. Деякі терміни, такі як *Голодомор (Holodomor)*, вимагають збереження оніма в оригіналі через його специфічне історичне та культурне значення [25]. Однак у цьому випадку важливо додати пояснення, яке б надало читачеві інформацію про контекст.

Кожен приклад демонструє специфічні виклики та підходи до їх вирішення. Перекладачі повинні не лише враховувати фонетичні та морфологічні аспекти, але й культурні конотації, які можуть суттєво відрізнятися між мовами. Наприклад, терміни, пов'язані з національною ідентичністю або релігійними традиціями, можуть потребувати особливого підходу. Коли йдеться про українські святкові традиції, такі як "*Святий Миколай*" (в оригіналі "*Святий Миколай*"), важливо передати не лише сам термін, але й його значення для українців, яке може включати асоціації з родинними зустрічами та культурними звичаями. В італійському перекладі це можна передати як "*San Nicola*", супроводжуючи поясненням про українські традиції, пов'язані з цим святом [26].

І. Гуменна у своїй роботі підкреслює, що одним із ефективних способів передачі культурних реалій є використання пояснювальних перекладів [13]. Це допомагає італійському читачеві зрозуміти специфіку українського оніма. Наприклад, при перекладі слова "*колядки*" можна використовувати пояснювальний переклад "*canti natalizi ucraini*". Цей підхід не лише передає сутність української традиції співу колядок під час Різдва, а й дає можливість італійській аудиторії отримати глибше розуміння культурного контексту.

Важливо також звертати увагу на конотації онімів. У поезії Ліни Костенко слово "*душа*" перекладається як "*anima*". Це слово має схожі конотації в обох мовах, але італійський переклад додатково враховує контекстуальне використання, щоб передати емоційний і культурний зміст оригіналу. У цьому випадку важливість контексту для розуміння терміна стає

очевидною, оскільки "*anima*" в італійській культурі має глибокі філософські та духовні асоціації [26].

Трансформаційний метод для аналізу змін у структурі онімів при перекладі передбачає детальне вивчення способів, якими оніми адаптуються до нової мовної та культурної системи. Цей метод акцентує увагу на різноманітних трансформаціях, які можуть виникати в процесі перекладу, таких як фонетичні, морфологічні та семантичні зміни. Заміна оніма на його аналог в цільовій мові або адаптація його звучання можуть суттєво вплинути на сприйняття та ідентичність персонажа чи об'єкта. Завдяки цьому підходу можна не лише виявити механізми адаптації онімів, але й проаналізувати культурні та соціальні контексти, що впливають на вибір перекладача.

Український онім "*Сад Гетьмана*" є назвою історичного місця, при його перекладі на італійську мову можливі різні трансформації, такі як:

1. Фонетична адаптація: Італійська мова має свої специфічні вимоги до звучання, тому онім "*Сад Гетьмана*" може бути адаптований до італійської фонетики, наприклад, "*Giardino del Hetman*".

2. Морфологічна зміна: В італійській мові імена та назви часто вимагають вживання артиклів. Таким чином, у реченні "*Сад Гетьмана*" буде перекладено як "*Il Giardino del Hetman*". Це не тільки підкреслює належність, але й відповідає структурним нормам італійської мови.

3. Семантична адаптація: При перекладі важливо врахувати контекст і культурне значення оніма. "Гетьман" може не мати прямого аналогу в італійській культурі, тому перекладач може додати пояснення в тексті, наприклад, "*Il Giardino del Hetman (un titolo nobile ucraino)*", щоб пояснити значення терміна для італійського читача.

Важливо врахувати також і культурний контекст, адже онім "*Сад Гетьмана*" може викликати асоціації з українською історією, що потребує врахування під час перекладу. У додаткових поясненнях чи примітках можна зазначити, що це місце пов'язане з традиціями козацтва та українською культурою, що збагатить сприйняття читача.

При перекладі оніма "*Сад Гетьмана*" на італійську мову ми спостерігаємо комплексну трансформацію, що охоплює фонетичні, морфологічні та семантичні зміни, а також врахування культурного контексту.

Однією з найпомітніших труднощів є фонетичні особливості. Наприклад, українське ім'я "*Тарас*", яке містить звук "т" і "а", може стати "*Taras*" в італійській мові, але у вимові італійця воно може звучати інакше, якщо не буде адаптовано до італійського фонетичного контексту. Крім того, такі імена, як "Оксана", часто зазнають значних змін у написанні та звучанні, щоб стати більш зрозумілими для італійського слухача. Це може призвести до створення варіацій, таких як "*Oksana*", або навіть "*Oksanna*", щоб уникнути труднощів у вимові.

Крім фонетичних труднощів, існують також проблеми з морфологічною структурою імен. Наприклад, українські прізвища, що закінчуються на "-енко" (як-от "*Грищенко*"), можуть викликати труднощі для італійських читачів, оскільки в італійській мові такі закінчення не є типовими. Часто в таких випадках прізвище адаптується, залишаючи основну частину незмінною, як-от "*Grishchenko*".

Ще однією важливою проблемою є культурні асоціації, які можуть бути відсутніми в іншій мові. Візьмемо, наприклад, термін "сало". В Україні це слово викликає асоціації з національною кухнею та традиціями, в той час як в Італії цей продукт може бути менш відомим. У такому випадку перекладач може вирішити додати пояснення до терміна, написавши "*salo, un tipo di grasso di maiale tipico della cucina ucraina*", що допоможе передати не лише лексичне значення, але й культурний контекст.

Використання кальки або часткової адаптації може бути успішним підходом. Наприклад, термін "*мама*" перекладається як "*mamma*" і є зрозумілим для італійського читача, адже в обох мовах це слово має позитивні емоційні конотації. Але іноді навіть в таких очевидних випадках може знадобитися врахування контексту: у деяких ситуаціях доречніше вжити більш формальний варіант "*madre*".

Крім того, перекладачі повинні звертати увагу на складні випадки, такі як особисті назви, що пов'язані з історичними постатями або міфологією. Наприклад, ім'я "Богдан" може асоціюватися в Україні з історичними особами, тоді як в Італії воно може бути сприйняте просто як звучне ім'я без глибшого контексту. У таких випадках важливо провести дослідження, щоб надати належну культурну інформацію, яка допоможе італійському читачеві зрозуміти значення цього імені.

Отже, переклад українських онімів на італійську мову вимагає чіткого розуміння не лише мовних особливостей, але й культурних контекстів. Перекладачам необхідно знаходити баланс між збереженням автентичності оніма та його адаптацією до вимог нової мовної і культурної реальності.

Дослідження прикладів перекладу українських онімів на італійську мову виявляє не лише основні тенденції, а й численні труднощі, пов'язані з фонетичними та морфологічними відмінностями між цими двома мовами. Ці відмінності можуть суттєво впливати на процес адаптації оніма, що потребує ретельного підходу. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що переклад українських онімів на італійську мову вимагає детального врахування як структурно-семантичних, так і культурних особливостей обох мов. Рекомендації, що виникають з цього аналізу, включають необхідність адаптації онімів з урахуванням граматичних норм цільової мови, збереження семантичного навантаження оригіналу та використання пояснювальних перекладів для передачі культурного контексту. Переклад онімів є складним і багатогранним процесом, який вимагає глибокого знання як вихідної, так і цільової культур. Це дозволяє не лише зберегти автентичність оригіналу, але й забезпечити його зрозумілість для читача іншої мовної та культурної традиції.

Розгляд практичних аспектів перекладу українських онімів на італійську мову ілюструє складність і багатогранність цього процесу. Використання різних перекладацьких прийомів, адаптація до культурних реалій та збереження структурно-семантичних елементів оніма є критично важливими

для досягнення адекватності перекладу. В результаті, належний підхід до перекладу онімів дозволяє не лише передати їх значення, але й відобразити культурну спадщину та контекст, що підсилює цілісність тексту і його сприйняття цільовою аудиторією.

Важливо враховувати динаміку міжкультурного спілкування, яка може змінюватися в залежності від соціальних і політичних обставин. Сучасні тенденції, такі як глобалізація та вплив медіа, можуть призводити до зростання інтересу до української культури, що, у свою чергу, спрощує сприйняття онімів. Перекладачі можуть використовувати цю динаміку, щоб залучити цільову аудиторію через контекстуалізацію онімів. Наприклад, адаптація оніма "*Тарас Шевченко*" на "*Taras Shevchenko*" з коротким описом "*poeta e pittore ucraino, simbolo della lotta per l'indipendenza*", може зробити його більш доступним і зрозумілим для італійських читачів.

Останнім часом також зростає роль технологій у перекладі, що впливає на способи адаптації онімів. Автоматизовані системи перекладу можуть забезпечити швидкість, але іноді не враховують тонкощі культурних відмінностей. Наприклад, українське "гопак", що є традиційним танцем, може бути перекладено як "*hopak*", але пояснення "*danza tradizionale ucraina*" може допомогти італійському читачеві краще зрозуміти його значення. Тому важливо, щоб професійні перекладачі активно використовували технології як інструмент, а не заміну власного розуміння культурних контекстів. Це дозволяє не лише поліпшити якість перекладу, але й забезпечити більш глибоке занурення в культурні особливості обох мов.

4.2 Засоби перекладу топонімів

Топоніми, або географічні назви, є особливим класом слів, які не тільки вказують на конкретні місця, але й несуть у собі глибокий культурний, історичний та соціальний контекст. Переклад таких назв може бути складним завданням, оскільки він вимагає не лише лінгвістичної точності, але й

врахування культурних аспектів, що можуть бути невідомими для цільової аудиторії.

У випадку топоніма "*Карпати*" ми застосовуємо метод транслітерації, який полягає у передачі слова з однієї мови на іншу шляхом відтворення його звукової форми. В італійській мові це буде "*Carpazi*". Використання транслітерації в даному випадку є надзвичайно доцільним, оскільки топонім "*Карпати*" має загальноновизнаний статус і географічну значущість, що робить його легко впізнаваним для італійської аудиторії.

Транслітерація дозволяє зберегти фонетичні особливості оригіналу [21]. Наприклад, звук "и" в українському слові передається як "i", що відповідає вимові італійських носіїв. Це значно спрощує сприйняття назви, адже "*Carpazi*" звучить природно і легко для італійської мови. Тому вибір транслітерації в даному випадку є оптимальним, адже він зберігає автентичність оригіналу, забезпечуючи при цьому легкість у вимові.

Топонім "*Карпати*" асоціюється не лише з географічною місцевістю, а й з певними культурними, історичними та екологічними аспектами. Це гірська система, що простягається через кілька країн, зокрема Україну, Польщу, Словаччину та Румунію. Важливо розуміти, що Карпати є не лише географічним об'єктом, а й символом національної ідентичності, історичної пам'яті та природного багатства. Перекладаючи цей топонім, ми маємо враховувати всі ці аспекти, оскільки вони можуть бути невідомими для італійської аудиторії. Карпати славляться своїми природними красотами, різноманіттям флори і фауни, а також традиціями місцевого населення, зокрема гуцулів. Відомі своїми культурними фестивалями, народними ремеслами та гастрономічними традиціями, Карпати пропонують багатий контекст для дослідження. При введенні цього топоніма в італійську культуру важливо, щоб читачі не лише знали, де розташовані ці гори, а й розуміли, чому вони важливі для українців. Використання транслітерації "*Carpazi*" допомагає зберегти не лише фонетичну форму, але й емоційний відгук, який викликає цей топонім в українській культурі. Італійська аудиторія, зіткнувшись із цим

терміном, може зацікавитися не лише географічними, але й культурними особливостями Карпат — їхньою історією, народними традиціями та гастрономією.

Правильний переклад топонімів, таких як "*Карпати*", має критичне значення для точного та зрозумілого відображення географічних реалій. Це дозволяє читачам і слухачам краще орієнтуватися в культурних та історичних контекстах, а також сприяє більш глибокому розумінню різних аспектів життя в цій частині світу. Неправильний переклад чи адаптація топонімів може призвести до непорозумінь і навіть до викривлення значення. Наприклад, якщо б "*Карпати*" було перекладено як "*Monti Carpati*" (що є дослівним перекладом), це могло б створити враження, що йдеться про зовсім іншу гірську систему, адже в італійській культурі це звучить менш природно. Тому важливо дотримуватися принципів точності та відповідності, щоб забезпечити адекватність інформації, яку отримує цільова аудиторія.

У літературі та туристичних матеріалах правильний переклад топонімів часто супроводжується додатковою інформацією, що пояснює їх значення. Наприклад, у туристичному путівнику по Україні можна зустріти таке пояснення: "*Карпати (Carpați)* — гірська система, що розташована в Центральній та Східній Європі, відома своєю унікальною природою та культурними традиціями". Це не лише забезпечує точність у передачі назви, але й допомагає читачеві зрозуміти, чому ці гори важливі.[25]

Також можна навести речення: "*I Carpați sono famosi per i loro paesaggi mozzafiato e la biodiversità unica*" (*Карпати славляться своїми захоплюючими пейзажами та унікальною біорізноманітністю*). [25]

Переклад топоніма "Карпати" на італійську мову як "*Carpați*" демонструє, як важливо враховувати фонетичні, культурні та географічні аспекти при передачі онімів. Використання транслітерації зберігає автентичність та впізнаваність назви, забезпечуючи при цьому її точне відображення в новому мовному та культурному контексті. Це підкреслює

важливість відповідального підходу до перекладу топонімів, що сприяє збагаченню міжкультурного спілкування та розуміння.

Топоніми, такі як "Карпати", є важливими елементами культурного ландшафту, і їх переклад відіграє ключову роль у формуванні уявлень про регіони та народи. Тому належна увага до цього процесу є необхідною для забезпечення адекватності і точності перекладу, що допоможе сприяти кращому взаєморозумінню між культурами.

Правильний переклад топонімів також може впливати на туристичний потенціал регіону. Коли туристи отримують доступ до достовірної інформації про місця, які вони планують відвідати, це може сприяти зростанню інтересу та відвідувань. Наприклад, якщо перекладач підкреслює унікальність Карпат, описуючи їх як "meta ideale per escursioni e avventure nella natura" (ідеальне місце для піших прогулянок та пригод на природі), це може стимулювати туристичний потік в регіон [25].

Дослідження таких змін, як фонетичні, морфологічні та семантичні трансформації, дозволяє не лише виявити механізми адаптації назв, але й поглибити розуміння культурних контекстів, у яких ці топоніми функціонують. У наступному аналізі розглянемо топонім "Чорнобиль", досліджуючи його переклад на італійську мову та вивчаючи, як фонетичні, морфологічні та семантичні особливості впливають на його сприйняття в новій культурі. Цей приклад допоможе проілюструвати важливість обліку культурних і соціальних факторів у процесі перекладу, а також роль, яку відіграють топоніми в міжкультурному спілкуванні.

При перекладі на італійську мову назва "Чорнобиль" може бути адаптована до фонетичних норм, однак, зазвичай, залишається без змін, тобто "Chernobyl". Важливо відзначити, що фонетичні особливості української мови, такі як "ч" і "б", можуть бути сприйняті італійцями без значних труднощів.

У італійській мові зазвичай не використовують артиклі перед іменами міст, тому в реченні "Чорнобиль — місто в Україні" ми отримаємо "Chernobyl

è una città in Ucraina". Тут зберігається структура, характерна для італійської мови.

Оскільки "*Чорнобиль*" асоціюється з катастрофою на атомній електростанції, важливо передати цю інформацію в перекладі. У додаткових поясненнях можна зазначити, що "*Chernobyl*" відомий через трагедію 1986 року, що допоможе італійському читачеві зрозуміти важливість і значення цього топоніма.

Топонім "*Чорнобиль*" має велике значення не тільки в Україні, але й у світі. Він став символом екологічної катастрофи та її наслідків. У контексті статті або книги, перекладач може додати примітки про відомі події, пов'язані з Чорнобилем, або посилання на документальні фільми та художні твори, які досліджують цю тему.

Таким чином, аналіз топоніма "*Чорнобиль*" виявляє комплексні аспекти трансформації, що охоплюють фонетичні, морфологічні та семантичні зміни, а також врахування культурного контексту, що дозволяє глибше зрозуміти значення цього місця. Варто врахувати, що переклад онімів є важливим інструментом для підтримки міжкультурного діалогу. Знання про українські географічні назви, їхнє значення та культурні асоціації може допомогти італійцям краще зрозуміти українську культуру. Наприклад, обговорення таких місць, як "Карпати", може бути пов'язане з глибокими традиціями українського народу, що, в свою чергу, сприяє взаєморозумінню і зближенню між двома культурами.

Нарешті, важливим аспектом є постійна еволюція мов і культур. Як змінюється українська мова, так і переклад топонімів може піддаватися впливу нових тенденцій. Наприклад, зростання популярності екологічного туризму може привести до нових способів опису природних об'єктів, що потребуватиме адаптації перекладів. Це підкреслює необхідність для перекладачів бути гнучкими та уважними до змін, щоб забезпечити актуальність і точність інформації, що передається.

4.3 Підходи до перекладу антропонімів

Переклад антропонімів вимагає уважного підходу, оскільки імена часто несуть культурні та історичні значення, які важливо зберегти. У цьому розділі розглянемо конкретні приклади перекладу антропонімів авторів української поезії, ґрунтуючись на статті Ігоря Котика "Il paesaggio della poesia ucraina contemporanea".

Оригінал *Тарас Шевченко* – переклад *Taras Shevchenko*.

Коментар: Ім'я Шевченка в українській культурі символізує боротьбу за свободу та незалежність. При перекладі важливо вказати на його роль у формуванні національної ідентичності. Наприклад, в італійському виданні можна додати пояснення про його внесок у літературу та політику.

Оригінал *Сергій Жадан* – переклад *Serhiy Zhadan*.

Коментар: Жадан, як представник сучасної української поезії, відображає актуальні соціальні проблеми. У перекладах його творів можна додати передмову, яка окреслює контекст його творчості та вплив війни на його писання.

Оригінал *Люба Якимчук* – переклад *Liuba Yakymchuk*.

Коментар: Якимчук є відомою поетесою, чия творчість також пов'язана з подіями на сході України. Важливо підкреслити її участь у культурному житті під час кризи. Це може бути зроблено через нотатки в перекладі.

Оригінал *Василь Герасим'юк* – переклад: *Vasyl Herasymyuk*.

Коментар: Його поезія про історичні травми українського народу може бути перекладена з коментарем, що пояснює контекст його творів, які стосуються опору та жертв війни.

Оригінал *Ігор Римарук* – переклад: *Ihor Rymaruk*.

Коментар: Римарук досліджує складні емоційні теми у своїй поезії. У перекладах важливо передати його ліричний стиль, додаючи примітки про його біографію та вплив на сучасну поезію.

Кожен із цих антропонімів не лише позначає особу, але й відображає глибші культурні та історичні контексти. Переклад цих імен разом із поясненнями допомагає читачам зрозуміти не лише текст, але й культурне підґрунтя, яке стоїть за ним. Таким чином, успішний переклад антропонімів у поезії потребує врахування культурних аспектів, історії, а також біографічного контексту авторів, щоб максимально точно передати зміст і сенс творів.

4.4 Способи перекладу культурних реалій

Переклад культурних реалій є одним із найскладніших аспектів перекладу, оскільки ці елементи несуть у собі не лише лексичне, але й глибоке культурне, соціальне та історичне навантаження. Розглянемо детально приклад перекладу українського оніма *"Сорочинський ярмарок"*. [25]

Культурний контекст *"Сорочинського ярмарку"*. Історія та традиції: *"Сорочинський ярмарок"* — це традиційний український фестиваль, який проводиться в селі Сорочинці Полтавської області. Його історія налічує кілька століть і сягає корінням у ХІХ століття. Ярмарок завжди був важливою подією для місцевих жителів, оскільки він об'єднував людей з різних куточків України, створюючи можливості для торгівлі, культурного обміну та спілкування.

На *"Сорочинському ярмарку"* можна зустріти велику кількість культурних елементів: від народної музики та танців до виставок народних ремесел і кулінарних традицій. Тут представлені вироби українського народного мистецтва, такі як гончарні вироби, вишиванки, витвори з дерева, а також традиційні страви, наприклад, вареники та галушки. Цей фестиваль також відзначається яскравими фольклорними виставами та театралізованими дійствами, які демонструють українські звичаї та обряди.

У випадку з перекладом культурами *"Сорочинський ярмарок"* перекладач має справу з кількома викликами, зокрема, важливо зберегти автентичність назви, оскільки *"Сорочинський"* і *"ярмарок"* є ключовими

елементами, які несуть значну культурну вагу. В італійському контексті може бути не зрозуміло, що таке "ярмарок". Для італійської аудиторії це поняття може бути малознайомим, тому важливо надати контекст, щоб забезпечити правильне сприйняття. Необхідно передати значення, яке ярмарок має в українській культурі, щоб читачі могли зрозуміти його важливість і особливості. В аналізованому випадку можливою є така стратегія перекладу:

1. Один із найефективніших способів передати "Сорочинський ярмарок" в італійському контексті — це використання пояснювального перекладу. Наприклад, "*La Fiera di Sorochyntsi*", а для покращення розуміння — "*La Fiera di Sorochyntsi, un'antica fiera annuale ucraina, famosa per le sue tradizioni folcloristiche*". Це дозволяє читачеві не лише зрозуміти, про що йдеться, але й відчувати унікальність цього культурного феномена.

2. Додавши примітки в тексті, можна описати деталі ярмарку, такі як традиційні ремесла, народну музику, страви, що подаються, та різні обряди, пов'язані з фестивалем. Наприклад, у примітках можна зазначити: "*Durante la fiera, i visitatori possono acquistare artigianato tradizionale ucraino, ascoltare musica folcloristica e assaporare piatti tipici come вареники e галушки.*"

3. Важливо також звернути увагу на субкультурні відмінності, тобто на те, як італійці сприймають концепцію ярмарків. В Італії існують свої традиційні фестивалі, такі як "*Sagra*", які мають свої культурні особливості. Можна провести паралель між "Сорочинським ярмарком" та італійськими фестивалями, що може допомогти читачеві зрозуміти контекст. Наприклад, італійський читач може асоціювати "Сорочинський ярмарок" з "*Sagra del Tartufo*" (фестиваль трюфелів), що також є важливою подією для місцевої громади.

У такого всебічного підходу є свої переваги. Використання пояснювального перекладу зберігає автентичність назви, не зменшуючи її значення. Крім того, пояснення контексту допомагає уникнути непорозумінь, що можуть виникнути через культурні відмінності, а додавання приміток і пояснень дозволяє читачеві заглибитися у тему, відчувати атмосферу

українського ярмарку та зрозуміти його важливість. Правильний переклад культурних реалій допомагає створити міст між культурами, що сприяє взаєморозумінню і повазі. Переклад культурних реалій не лише збагачує текст, але й робить його більш привабливим для читача, адже включає елементи, які виходять за межі простої розповіді.

Спираючись на статтю Ігора Котика [27,28] "Il paesaggio della poesia ucraina contemporanea", де розглядаються ключові аспекти сучасної української поезії та її культурні реалії, можна також відзначити що і сучасна українська поезія багата на культурні реалії, які відіграють важливу роль у формуванні національної ідентичності. Важливою частиною цієї поезії є здатність поетів адаптувати і перекладати культурні елементи для міжнародної аудиторії.

Спадщина Тараса Шевченка — це не лише його неповторний поетичний доробок, а й величезний внесок у формування української літературної мови та національної свідомості. Слова Великого Кобзаря продовжують звучати актуально для усіх українців і нині перекладені багатьма мовами світу, зокрема й італійською. Його вірш "Заповіт" став символом боротьби за свободу. В італійському перекладі це звучить так:

«Seppellitemi e ribellatevi, / Spezzate le catene, / E del sangue dei nemici impuro / Irrorate la libertà.»

Цей заклик до боротьби відгукується в серцях українців, особливо під час важливих історичних моментів.

Вірші групи "Бу-Ва-Бу", що складається з Юрія Андруховича, Віктора Неборака та Олександра Ірванця, вирізняються іронією та пародійним ставленням до традиції, що показує, як українські культурні реалії можуть бути адаптовані:

«І навіки застигнемо ми в божевільному Львові / перед Оперним, в центрі. Проспект Бу-Ба-Бу – мов ріка!»

«E nella piazza Lviv, in pieno centro, rigide statue, staremo / Davanti all'opera. Scorre come un fiume il Viale Bu-Ba-Bu!»

Цей уривок демонструє, як поети граються з формою та змістом, створюючи нові ідентичності та образи.

Поетичний стиль Ігоря Герасим'юка, зосереджений на особистій та історичній пам'яті, також містить культурні реалії. Наприклад, у його віршах відображено спогади про рідний край:

«Я вірші пишу / вночі в Прокураві, / я вірші пишу / в татовій хаті, / поки сидять / під стіною на лаві / мої предки / вбиті й пояті.»

«Scrivo versi / di notte a Prokurava, / scrivo versi / nella casa del babbo, / finché stan seduti / alla parete sulla panca / gli avi miei / uccisi e massacrati.»

Ці рядки передають глибокі емоції та зв'язок з історією, що є важливими для розуміння українського контексту.

Сергій Жадан, один із найвідоміших українських поетів, також звертається до соціальних тем у своїх творах. Його поезія поєднує іронію та лірику, відображаючи реалії сучасного життя:

«І юний вантажник, вилітаючи із життя, / встигає йому подякувати, тішачись, мов дитя, / мовляв, блажен, хто вірить / у спасіння і забуття.»

«E il giovane manovale, volando via dalla vita, / Riesce ancora a ringraziarlo, consolato, come un bambino, / Come a dire, beato colui / Che crede nella salvezza e nell'oblio.»

Цей вірш ілюструє, як культурні реалії можуть бути адаптовані для міжнародної аудиторії, зберігаючи при цьому глибокий зв'язок із українським контекстом.

Сучасна українська поезія не тільки відображає національні культурні реалії, але й активно трансформує їх, що свідчить про її здатність до універсалізації. Адаптація локальних елементів до глобальних культурних дискурсів сприяє не лише їхній крос-культурній комунікації, а й розширює горизонти сприйняття українського досвіду, демонструючи його багатогранність та актуальність на міжнародній арені.

4.5. Основні стратегії та методи перекладу українських онімів італійською мовою

Переклад онімів є важливою і складною складовою літературного перекладу, оскільки оніми не просто виконують ідентифікаційну функцію. Вони є носіями культурного, історичного та емоційного контексту, що робить їх переклад особливо чутливим до змін у контексті. У дослідженнях Ю. О. Карпенка представлені різні стратегії та методи, які можуть допомогти перекладачам у роботі з онімічними структурами, щоб максимально зберегти їх значення та емоційне навантаження.

Основні стратегії перекладу онімів:

1. Транскрипція.

Транскрипція є одним із найрозповсюдженіших методів перекладу онімів. Вона передбачає відтворення звучання оніма без зміни його написання, що дозволяє зберегти автентичність і впізнаваність персонажа або місця. "Транскрипція дозволяє зберегти оригінальне звучання і символічне значення оніма" [15, с. 19]. Застосування транскрипції є особливо важливим у літературних текстах, де звучання імен може мати значення, що перевищує їхню просту ідентифікаційну функцію. Імена персонажів часто несуть в собі культурні або емоційні асоціації, що робить їх правильне відтворення важливим для збереження загального змісту твору.

Крім того, транскрипція може допомогти читачеві краще зрозуміти контекст твору. Наприклад, у романах, де дія відбувається в певній культурній чи географічній обстановці, транскрибовані імена можуть підкреслити автентичність описаного світу, запрошуючи читача до більш глибокого занурення в текст.

Транскрипція полягає у відтворенні звучання оніма без змін у написанні, що дозволяє зберегти його автентичність. У італійському контексті назва міста *Бориспіль* транскрибується як *Boryspil*. Цей метод важливий для топонімів, оскільки вони несуть інформацію про географічні, культурні та історичні

аспекти місцевості. Транскрибуючи "*Бориспіль*", перекладач зберігає автентичність назви, що сприяє створенню образу конкретного місця, а також зберігає культурну ідентичність, що робить текст більш достовірним і чутливим до місцевих традицій.

2. Транслітерація.

Транслітерація — це метод, який полягає в передачі оніма буква за буквою, зберігаючи графічні елементи. Цей метод є особливо корисним, коли онім не має прямих еквівалентів у цільовій мові. "Транслітерація зберігає графічні елементи оніма, що є корисним для читачів, знайомих з оригіналом" [16, с. 102]. Транслітерація може бути ефективною для назв міст, країн та специфічних термінів, що не мають аналогів у цільовій мові. Завдяки транслітерації читач отримує можливість зберегти зв'язок із культурним контекстом оригіналу, адже йому надається можливість розпізнати елементи, які є специфічними для певної мови чи культури. Це може бути важливо для передачі тонкощів характеру або історії персонажа, особливо якщо ім'я має глибоке символічне або історичне значення, наприклад: український онім "*Галичина*". Транслітерація передбачає передачу оніма буква за буквою. У цьому випадку "*Галичина*" може бути транслітерована як "*Galichina*". Цей підхід зберігає графічні елементи та надає читачеві можливість зберегти зв'язок із культурним контекстом, що може бути особливо важливим у наукових або історичних текстах.

3. Калькування.

Калькування — це метод, що полягає в перекладі окремих елементів оніма відповідними словами цільової мови. Цей підхід зазвичай застосовується до топонімів і термінів, які мають конкретне значення. Як вказує Карпенко, "калькування може бути ефективним, коли онім має конкретне значення, що важливе для розуміння контексту" [16, с. 103]. Використання калькування може не лише передати значення оніма, а й допомогти читачеві краще зрозуміти його зв'язок із культурою оригіналу. Наприклад, при перекладі українського топоніму "*Червона Гірка*"

калькування передбачає переклад окремих елементів оніма. "*Червона Гірка*" може бути переведено як "*Collina Rossa*". Цей метод ефективний, коли топонім має конкретне значення, оскільки він допомагає читачеві зрозуміти, що йдеться про певну місцевість, водночас зберігаючи культурну ідентичність.

4. Адаптація.

Адаптація є стратегічним методом, який передбачає зміни в онімі відповідно до культурних реалій цільової мови. Ця стратегія дозволяє створити текст, який буде більш зрозумілим і прийнятним для читача. Як підкреслює Карпенко, "ця стратегія дозволяє створити зрозуміліший текст, зберігаючи його емоційний заряд". Адаптація може включати заміну оніма на аналог, що має подібне культурне значення, або зміну написання для відповідності традиціям цільової мови. Наприклад, в перекладах, де відбувається адаптація назв традиційних страв чи звичаїв, важливо, щоб читач міг легко зрозуміти їх значення. У разі, коли онім містить специфічні культурні чи історичні посилання, адаптація може допомогти читачеві легко ідентифікувати контекст, без необхідності в додаткових поясненнях. Наприклад про перекладі українського оніма "*Софіївка*" адаптація дозволяє змінити онім відповідно до культурних реалій цільової мови. "*Софіївка*" може бути адаптована як "*Sofia Park*" або "*Parco di Sofia*". Такий підхід робить місце більш зрозумілим для італійських читачів, надаючи їм звичний формат назв парків, водночас зберігаючи зв'язок із українською культурою.

5. Комбінація стратегій:

У певних випадках для досягнення найбільшого ефекту необхідно комбінувати кілька стратегій. "Успішний переклад може базуватися на транскрипції та адаптації в залежності від контексту" [16, с. 102.] Комбінування стратегій дозволяє перекладачеві гнучко підходити до вирішення завдань, які можуть виникнути під час перекладу. Це дозволяє зберегти звучання оніма, а також його смислову наповненість, що може бути критично важливим для збереження авторського стилю. Наприклад, український онім "*Голодомор*" може бути транскрибований як "*Holodomor*",

зберігаючи його звучання, а пояснення терміна (як "голодомор" — штучний голод) може бути адаптовано в тексті. Комбінація стратегій дозволяє зберегти автентичність оніма та його історичне значення, водночас забезпечуючи зрозумілість для читача. Це важливо для передачі інформації про цю трагічну подію в історії України [25].

Перекладач може вирішити транскрибувати ім'я персонажа, в той час як його прізвище буде адаптоване відповідно до культурних особливостей цільової мови. Це дає можливість зберегти унікальність персонажа, водночас забезпечуючи його культурну прийнятність для нової аудиторії.

Вибір стратегії перекладу онімів залежить від контексту їх використання, значення, яке вони несуть, і ролі в тексті. Важливо не лише зберегти оригінальний зміст, але й адаптувати його до сприйняття читача в цільовій культурі.

Переклад онімів вимагає глибокого розуміння культурних нюансів, які можуть суттєво впливати на сприйняття тексту. Перекладач повинен бути готовий досліджувати не лише мовні, а й культурні аспекти, що стосуються онімічних структур. Це може включати вивчення культурних традицій, історії, соціальних норм та навіть сучасних реалій, які можуть впливати на значення імен та назв. Таким чином, переклад онімів стає результатом не лише знання мови, а й глибокого розуміння культури. Перекладач, як місток між різними культурами, часами та світоглядами, несе велику відповідальність за те, щоб оніми не втратили своє значення і контекстуальне наповнення. Крім того, важливість креативності в цьому процесі не можна переоцінити. Перекладач має не тільки технічно здійснити переклад, але й відчувати, яке значення закладено в онімі, та яке значення він має для загального сприйняття тексту. Це часто вимагає глибокого занурення в культурний контекст оригіналу, вивчення його соціальних, політичних і історичних аспектів.

Отже, успішний переклад онімів вимагає комплексного підходу, що поєднує різноманітні стратегії та методи, а також чутливість до культурних відмінностей і емоційного забарвлення онімів. Тільки в такому випадку

перекладач може створити текст, який не лише передає зміст, але й зберігає багатогранність оригіналу, забезпечуючи читачеві глибоке і емоційне занурення в новий культурний контекст.

4.6 Обґрунтування доцільності застосування перекладацьких прийомів.

Застосування різноманітних перекладацьких прийомів є обґрунтованим і необхідним кроком у процесі перекладу, особливо коли йдеться про передачу онімів та культурних реалій. Ці прийоми допомагають зберегти як лексичну, так і культурну цінність оригіналу. Розглянемо детальніше, чому їх доцільність є незаперечною.

1. Збереження семантичного навантаження оригіналу.

Однією з ключових задач перекладу є забезпечення передачі семантичного навантаження оригіналу. Наприклад, у перекладі культурних термінів [25], таких як "*Сорочинський ярмарок*", важливо не лише передати назву, але й контекст та значення події. Використання пояснювальних перекладів, як у випадку з "*La Fiera di Sorochyntsi*", допомагає зберегти глибину значення, яке має термін у вихідній культурі. Цей підхід не лише передає інформацію, але й дозволяє читачеві зрозуміти емоційний та соціальний контекст.

2. Врахування культурних та мовних особливостей цільової аудиторії.

Кожна мова має свої особливості, пов'язані з культурою, традиціями та соціальними нормами. Наприклад, терміни, що описують традиційні українські страви або свята, можуть бути незнайомі для італійського читача. Застосування адаптації або транслітерації допомагає уникнути культурних непорозумінь. Коли ми перекладаємо "*мамаліга*" як "*polenta ucraina*", ми не лише передаємо значення, але й робимо це зрозумілим у контексті італійської кулінарної традиції.

3. Уникнення втрати важливої інформації.

Використання прийомів, таких як пояснювальний переклад, є особливо важливим для запобігання втраті важливої інформації, яка може бути невідомою для цільової аудиторії. Наприклад, при перекладі терміна "колядки", який може бути незрозумілим для італійців, корисно вказати, що це "*canti tradizionali natalizi ucraini*". Такий підхід не лише зберігає інформацію, але й допомагає читачеві краще зрозуміти культурний контекст.

4. Створення цілісного тексту.

Перекладацькі прийоми також сприяють створенню цілісного тексту, що відповідає вимогам якості та адекватності перекладу. Чітка структура і логіка перекладу роблять текст зрозумілішим і легшим для сприйняття. Наприклад, послідовне використання термінів і стилістичних засобів, що відповідають оригіналу, допомагає створити враження єдності. Це важливо, оскільки текст має зберігати не лише зміст, а й емоційний вплив оригіналу.

5. Значення у міжкультурній комунікації.

У сучасному світі міжкультурна комунікація стає дедалі важливішою. Точність і чіткість перекладу є критично важливими для успішного спілкування між культурами. Використання адаптацій та пояснювальних перекладів може запобігти неправильному тлумаченню та забезпечити належне розуміння тексту. Наприклад, коли українське свято, таке як "Трійця", перекладається як "*La Festa della Pentecoste*" з додатковим поясненням про його значення, це допомагає італійському читачеві зрозуміти, чому це свято є важливим у українській культурі.

6. Досягнення високої якості перекладу.

Вибір відповідних перекладацьких прийомів безпосередньо впливає на якість перекладу. Висока якість перекладу передбачає точність, адекватність і природність тексту. Застосування таких методів, як калька або транслітерація, може бути доцільним у випадках, коли оніми мають певну фонетичну або культурну цінність. Наприклад, імена відомих українських діячів, адаптовані до італійських норм, сприяють створенню автентичності.

Таким чином, доцільність застосування різних перекладацьких прийомів є очевидною. Вони допомагають зберегти семантичне навантаження оригіналу, врахувати культурні та мовні особливості, уникнути втрати важливої інформації та створити цілісний текст. Це особливо важливо в умовах міжкультурної комунікації, де точність і чіткість перекладу мають вирішальне значення. У підсумку, правильний вибір перекладацьких прийомів сприяє успішній передачі змісту та культури оригіналу, що, в свою чергу, підвищує якість перекладу загалом.

Висновки до розділу 4

На основі проведеного аналізу можна зробити кілька ключових висновків щодо перекладу українських онімів на італійську мову. Застосування певних перекладацьких прийомів є критично важливим для досягнення адекватності та точності перекладу, оскільки вони дозволяють зберегти як семантичне, так і культурне навантаження оригіналу:

1. Адаптація перекладацьких прийомів:

- Переклад українського фольклорного свята "Івана Купала" може вимагати пояснювального перекладу як "*La festa di Ivan Kupala*", з додаванням примітки: "*Una festa tradizionale ucraina che celebra il solstizio d'estate*". Це підкреслює не лише саму подію, але й її культурний контекст.

2. Фонетичні та морфологічні особливості:

- Переклад прізвища "Тимошенко" на "Tymoshenko". Правильна транскрипція забезпечує читачам італійською мовою правильне вимовляння, зберігаючи фонетичні особливості української мови.

3. Культурні аспекти:

- При перекладі терміна "кобза" на "kobza", необхідно вказати, що це український музичний інструмент, подібний до лютні, в примітці. Це допомагає італійському читачеві зрозуміти, що кобза має особливе культурне значення в Україні.

4. Підвищення якості перекладу:

- Переклад повісті "*Кайдашева сім'я*" може вимагати адаптації назв персонажів, таких як "*Кайдаш*" на "*Kaidash*", з поясненням, що це прізвище має значення в контексті української сімейної традиції. Це дозволяє читачам зрозуміти культурний підтекст і взаємини в сім'ї.

Процес перекладу онімів передбачає використання різних стратегій, таких як транскрипція, транслітерація та адаптація, які дозволяють зберігати або модифікувати оніми відповідно до мовних та культурних особливостей цільової мови. Транскрипція забезпечує фонетичну відповідність, тоді як транслітерація дозволяє зберегти графічне зображення оніма. Адаптація, в свою чергу, сприяє інтеграції оніма у новий культурний контекст, що може бути важливим для досягнення кращого сприйняття. Однак вибір стратегії залежить від багатьох факторів, зокрема, контексту твору, жанру, а також очікувань цільової аудиторії. Успішний переклад онімів потребує не лише знання мовних нюансів, а й глибокого розуміння культурних аспектів, які можуть вплинути на сприйняття. Тому, враховуючи всі ці чинники, перекладач має здійснити ретельний вибір методу, щоб забезпечити адекватність і точність перекладу, зберігаючи при цьому культурну та емоційну цінність онімів.

Загалом, комплексний підхід до перекладу онімів є важливим для успішної міжкультурної комунікації та збереження культурного спадку. Правильний вибір перекладацьких прийомів забезпечує не лише адекватність, але й автентичність перекладу, що, у свою чергу, сприяє глибшому розумінню та прийняттю культурних відмінностей. Впровадження рекомендованих практик може суттєво підвищити якість перекладів, що особливо важливо в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.

У представленій роботі досліджено лінгвокультурний аспект перекладу онімів, структурно-семантичні особливості перекладу українських онімів на італійську мову, а також практичні аспекти перекладу, наводячи конкретні приклади та пропозиції. Усі три розділи роботи взаємопов'язані і мають на меті доведення робочої гіпотези про важливість урахування лінгвокультурних та структурно-семантичних особливостей при перекладі онімів для досягнення адекватності перекладу. Дослідження, присвячене лінгвокультурним і структурно-семантичним аспектам перекладу українських онімів на італійську мову, виявило багатогранність цього процесу та підкреслило важливість розуміння культурного контексту, в якому функціонують оніми. Кожен з розділів роботи зробив свій внесок у цю мету, відображаючи різні аспекти перекладу онімів.

У Розділі 1 були визначені теоретичні основи перекладу онімів. Відзначено, що оніми, як специфічні лексичні одиниці, мають свою категоризацію, що включає топоніми, антропоніми та інші види. Під час дослідження різновидів онімів акцентовано увагу на їхній функції в мові: топоніми відображають географічну ідентичність, антропоніми — соціальну та культурну. Це розуміння є критично важливим для подальшого аналізу.

Аналіз значення онімів у мовленнєвій практиці підкреслив їхню роль у формуванні національної ідентичності та культурних зв'язків. Оніми не лише називають об'єкти, а й несуть у собі культурні конотації, які впливають на сприйняття й інтерпретацію. Це підтверджує необхідність врахування культурних особливостей при їхньому перекладі.

Обговорення основних стратегій та методів перекладу онімів, таких як адаптація, транскрипція та калькування, показало, що вибір відповідного методу є критично важливим для збереження культурного змісту оніма. Наприклад, адаптація дозволяє створити еквівалент, який буде більш

зрозумілим для цільової аудиторії. Проте важливо не втратити первісний культурний контекст, що може стати викликом для перекладача.

Критичний аналіз праць науковців у цій галузі показав, що проблеми перекладу онімів мають глибокі корені в дослідженнях, які проводилися раніше. Особливо важливою є історія розгляду проблеми перекладу онімів, оскільки це дозволяє виявити, як змінювалося розуміння онімів у різні епохи. Дослідження наукових підходів до перекладу онімів дає змогу сформулювати нові теоретичні рамки для сучасного перекладознавства.

У Розділі 2 акцентовано увагу на лінгвокультурному аспекті перекладу. Вивчення взаємозв'язку мови і культури дало змогу зрозуміти, як культурні особливості впливають на сприйняття онімів. Дослідження підтвердило, що мова є відображенням культурних цінностей, а отже, перекладач повинен володіти знаннями про ці цінності, щоб правильно інтерпретувати оніми.

Культурні особливості українських онімів були проаналізовані, що дозволило виявити специфічні семантичні навантаження, які можуть бути неочевидними для італійського читача. Наприклад, деякі антропоніми можуть мати значення, пов'язані з історичними подіями або традиціями, що потребує особливої уваги при перекладі. Це вказує на необхідність детального аналізу культурних реалій, що стоять за онімом.

У Розділі 3 було детально розглянуто структурно-семантичні особливості перекладу українських онімів на італійську мову. Структурні особливості онімів, зокрема, їх морфологічна і синтаксична структура, визначили специфіку їх перекладу. Аналіз показав, що морфологічні особливості онімів можуть вимагати різних стратегій перекладу в залежності від контексту, в якому вони вживаються.

Аналіз семантичних нюансів показав, як різні значення онімів можуть змінюватися в залежності від контексту. Вивчення прикладів виявило, що італійські відповідники можуть не завжди повністю передавати семантичне навантаження оніма. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння культурних та мовних аспектів, які лежать в основі кожного оніма.

Проведений аналіз прикладів перекладу ілюструє, як конкретні стратегії, застосовані при перекладі, можуть вплинути на збереження чи зміну значення оніма. Приклади перекладу показали, що іноді необхідно використовувати комбіновані стратегії, щоб забезпечити точність та адекватність перекладу. Це підтверджує, що переклад онімів є не лише лінгвістичним, а й культурним викликом.

У Розділі 4 розглянуто практичні аспекти перекладу. Висвітлено перекладацькі стратегії та загальні підходи до перекладу українських онімів на італійську мову, зокрема, визначено, які методи є найбільш ефективними для збереження культурного змісту. Аналіз показав, що важливим є не лише вибір стратегії, але й уважність до нюансів, які можуть змінювати значення оніма у новому культурному контексті.

Наведено приклади перекладу топонімів, антропонімів та культурних реалій, що дозволило проаналізувати специфіку кожного з випадків. Кожен із прикладів підтверджує, що переклад онімів часто вимагає індивідуального підходу, оскільки контекст і культурні реалії можуть суттєво впливати на вибір перекладацьких стратегій.

Обґрунтування доцільності застосування перекладацьких прийомів виявило, що адаптація та калькування часто є оптимальними для збереження оригінального змісту. При цьому підкреслено, що перекладач повинен бути обізнаним не лише в мовних аспектах, але й у культурних контекстах, які стоять за онімом. Це дозволяє уникати потенційних втрат у значенні та забезпечити точний переклад, що враховує усі нюанси обох культур.

Отримані результати дослідження можуть бути корисними для практикуючих перекладачів, особливо тих, хто працює з художніми та науковими текстами, де важливо зберегти культурний контекст оригіналу. Використання транслітерації, пояснювального перекладу та адаптації до культурного контексту може суттєво підвищити якість перекладу і забезпечити адекватне сприйняття тексту цільовою аудиторією. Крім того, результати дослідження можуть бути використані у навчальних програмах з

перекладознавства для підготовки майбутніх перекладачів. Практичні рекомендації, розроблені на основі дослідження, можуть також бути застосовані в роботі редакторів та літературних критиків. Використання отриманих знань сприятиме підвищенню якості перекладу художніх творів. Розроблені методики можуть бути корисними для проведення тренінгів та семінарів з перекладу.

Перспективи та напрями подальших досліджень. Подальші дослідження у цій галузі можуть бути зосереджені на більш детальному вивченні конкретних аспектів перекладу онімів, зокрема на аналізі перекладу онімів у різних жанрах літератури. Також перспективним є дослідження впливу культурних відмінностей на сприйняття перекладу онімів цільовою аудиторією. Крім того, важливо розробити нові методичні підходи та інструменти для перекладу онімів, які враховують сучасні тенденції та вимоги до якості перекладу. Особливу увагу слід приділити перекладу онімів у медіа та популярній культурі, де вплив культурних контекстів є особливо значущим. Перспективи подальших досліджень також включають аналіз перекладу онімів у міжмовній комунікації в умовах глобалізації. Важливо досліджувати вплив цифрових технологій на процес перекладу онімів та розробити відповідні інструменти для автоматизації цього процесу. Також перспективним є дослідження впливу культурних відмінностей на сприйняття перекладу онімів цільовою аудиторією. Кожна культура має свої традиції, асоціації та стереотипи, що можуть впливати на те, як назви сприймаються в новому контексті. Наприклад, топонім "Чорнобіль" може мати різне значення в українському та італійському контекстах, і це важливо враховувати під час перекладу. Дослідження культурних аспектів допоможе виявити, як ці фактори впливають на розуміння та прийняття перекладених онімів у різних соціальних групах.

Перспективною вбачається подальша розробка нових методичних підходів та інструментів для перекладу онімів, які враховують сучасні тенденції та вимоги до якості перекладу. Особливу увагу слід приділити

перекладу онімів у медіа та популярній культурі, де вплив культурних контекстів є особливо значущим. У світі, де інформація швидко поширюється через цифрові платформи, розробка нових методик може сприяти більш ефективному та адекватному перекладу онімів. Перспективи подальших досліджень також включають аналіз перекладу онімів у міжмовній комунікації в умовах глобалізації. Важливо досліджувати вплив цифрових технологій на процес перекладу онімів та розробити відповідні інструменти для автоматизації цього процесу, що допоможе поліпшити якість та швидкість перекладу в умовах сучасних комунікаційних викликів.

Проведене дослідження підтвердило важливість комплексного підходу до перекладу онімів, що включає врахування лінгвокультурних та структурно-семантичних особливостей. Отримані результати можуть бути корисними для практикуючих перекладачів та науковців, які досліджують проблеми перекладу. Подальші дослідження у цій галузі сприятимуть підвищенню якості перекладів та збереженню культурного спадку в умовах глобалізації. Це дозволить здійснювати переклади, які не тільки зберігають зміст оригіналу, але й передають його культурні особливості та реалії. Таким чином, результатом роботи стане покращення міжкультурної комунікації та взаєморозуміння між народами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефіренко Н. Ф. (2002). Лінгвокультурологічний аспект когнітивної семантики. Русистика: зб. наук. праць, 2, 4–7.
2. Бартош Н. (2015). "Переклад як культурний процес". Наукові записки, 20, 78–85.
3. Бережна М. В. (2007). Тринадцять етапів перекладу власних імен та назв. Суми: Вісник СумДУ. Серія Філологія, 62–66.
4. Білецький А. О. (2008). Основи ономастики: структурний і семантичний аналіз. Київ.
5. Дворянчикова, С., Бондарчук, Ю. (2023). Культурні особливості українських онімів. Журнал мовознавства, 15(2), 45–62.
6. Горда В. В. (2016). Перекладацькі трансформації у відтворенні ономастичного простору авторського тексту. Закарпатські філологічні студії, 16, 166–171.
7. Гудманян А. Г. (2000). Переклад власних назв (англ. мовою). Матеріали наук. конференції «Лінгвістика і вербальна комунікація у 21 столітті – тенденції і перспективи». Київ, 74–75.
8. Греков В. О. Роль ономастики у навчанні та вдосконаленні навиків перекладу. «Молодий вчений» • № 9 (61) • вересень, 2018 р. 95-97. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/9/22.pdf>.
9. Гуменна, І. (2019). "Структурно-семантичні та лінгвокультурні аспекти перекладу з української мови на італійську". Львів: Видавничий дім "Глобус".
10. Єременко, Н. Г. (2021). "Словник лінгвістичних термінів". Одеса: Одеський національний університет.
11. Єрмоленко, С. Я. (2000). Лексикологія української мови.
12. Загородня, М. (2017). "Методи перекладу онімів: теоретичні основи". Лінгвістичні студії, 22, 55–62.

13. Зорівчак Р. П. (1989). Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті. 33-35.
14. Карпенко, О. (2010). Власні назви в українській мові. Лексикологічні студії, 8, 5–12.
15. Карпенко Ю. О. (1992). Типологія поетичної ономії: М. Бажан, Б. Пастернак, П. Тичина. Одеська державна екологічна академія. 19.
16. Карпенко Ю. О. (1993). Питання типології літературної ономастики. Проблеми контрастивної лінгвістики: тези міжвуз. наук. конф. Кіровоград, 102–103.
17. Ковальова, О. В. (2020). "Лінгвокультурні аспекти перекладу термінів на іноземні мови". Київ: Наукова думка.
18. Мотузкова О. О. (2022). Переклад як процес міжкультурної комунікації. 15.
19. Немировська Т. В. (1988). Деякі проблеми літературної ономастики. Київ: УМК ВО., 43-44.
20. Наєнко, О., Мушкудіані, Т., Погребняк, І. (2019). Переклад української літератури: проблеми і рішення.
21. Пахльовська, О. Г. (1998). Мова та стиль української літератури.
22. Семенов, В.С. (2018). "Лінгвокультура: теорія та практика". Харків: Харківський національний університет.
23. Суперанська О. В. (2009). Систематизація пропріальної лексики в українській ономастиці. Львів.
24. Чижевський, Д. І. (2005). Історія української літератури.
25. Galvagni, P. (2015). "Tradurre la letteratura ucraina: sfide e opportunità". In *Rivista di Traduzione e Lingua*, 10(2), 45–62.
26. Salvini, L. (2010). "La traduzione della poesia ucraina in italiano". *Atti del Convegno Internazionale di Traduzione*, Roma, 102–115.
27. Bartolini, M. G. (2012). "Nello stretto triangolo della notte...". *Jurij Tarnavs'kyj, il Gruppo di New York e la poesia della Diaspota ucraina negli USA*. Lithos editore, Roma.

28. Pompeo, L. (2018). "L'arte della traduzione: poeti ucraini e la loro ricezione in Italia". *Quaderni di Lingua e Traduzione*, 5(1), 23–38.

29. Traslitterazione ufficiale ucraino verso italiano. *Da Mediazione Linguistica*, 6, Maggio 2019.
<https://www.mediazionelinguistica.org/traslitterazione-ufficiale-ucraino/>

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.Енциклопедія сучасної України. Онiми. URL:
<https://www.encyclopedia>.

2.Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами стр. 73 - 79. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733531>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1.Мосієвич Л. В. Переклад англomовних онімів українською мовою.

2.Шотова-Ніколенко А. (2019). The Importance of Onomastic Analysis in the Study of Literary Works. DOI: 10.30525/978-9934-588-11-2_48.

3.Горчинський М. М. (2023). Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови [Рукопис]. Київський національний університет імені Тараса Шевченк

4.Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами, 73–79. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733531>

5.eSamizdat (2023). URL: <https://suspilne.media/culture/676222-u-italii-vidali-perekladi-ukrainskoi-literaturi-pocatku-hh-st-ta-gotuut-do-druku-misto-j-lisovu-pisnu/>

6.Buti, S. in dialogo con Achilli, A. Sul corpo a corpo tra ucraino e italiano. URL: <https://www.poloniaeuropae.it/la-barriera-invisibile-del-traduttore/>

7.Иl paesaggio della poesia ucraina contemporanea. URL: <https://aisu.it/2016/07/05/il-paesaggio-della-poesia-ucraina-contemporanea/>

RIASSUNTO

Il presente lavoro di ricerca si concentra sull'analisi degli aspetti linguoculturali e strutturali-semantiche nella traduzione di omini ucraini in italiano. Gli omini, definiti come parole o locuzioni che designano oggetti individuali, presentano caratteristiche uniche in ogni cultura linguistica, rendendo la loro traduzione un compito complesso e sfidante.

Obiettivo e compiti della ricerca

L'obiettivo principale di questo studio è identificare e analizzare le problematiche e le strategie chiave nella traduzione di omini ucraini in italiano. Le specifiche attività comprendono:

L'analisi degli aspetti linguoculturali degli omini ucraini.

L'esame delle peculiarità strutturali e semantiche nella traduzione di omini.

L'individuazione di metodi traduttivi efficaci che garantiscano la precisione e l'adeguatezza nella trasmissione del significato e del contesto culturale.

Materiale di ricerca

La ricerca si basa su una varietà di fonti accademiche e pratiche

Interviste e dialoghi: come quello tra Serena Buti e Alessandro Achilli, esplorano il rapporto tra la lingua ucraina e quella italiana.

Il paesaggio della poesia ucraina contemporanea: fornisce contesto culturale per la traduzione di omini legati alla poesia.

Metodi di ricerca:

Il lavoro utilizza una combinazione di metodi, tra cui:

Metodo trasformativo: per analizzare le modifiche nella struttura degli omini durante la traduzione.

Metodo descrittivo: per fornire una descrizione dettagliata degli omini ucraini e italiani.

Metodo strutturale-semantiche: per studiare i significati degli omini nel contesto.

Analisi traduttiva: per valutare le traduzioni dal ucraino all'italiano.

Analisi comparativa: per identificare le differenze tra omini ucraini e italiani.

Contenuto della ricerca

La ricerca è suddivisa in quattro capitoli. Il primo capitolo fornisce una base teorica sulla definizione di omini e sui metodi di traduzione. Il secondo capitolo si concentra sugli aspetti linguoculturali, evidenziando la connessione tra lingua e cultura e analizzando le peculiarità culturali degli omini ucraini. Nel terzo capitolo, si analizzano le caratteristiche strutturali e semantiche nella traduzione degli omini, fornendo esempi pratici. Infine, il quarto capitolo affronta gli aspetti pratici della traduzione, presentando casi specifici di traduzione di toponimi, antroponimi e realtà culturali.

Risultati e conclusioni

I risultati ottenuti contribuiscono significativamente alla teoria della traduzione, alla linguistica comparativa e alla lessicologia. L'analisi ha rivelato l'importanza di considerare le differenze culturali tra la lingua di partenza e quella di arrivo, evidenziando la necessità di una competenza linguoculturale da parte del traduttore. È emerso che la comprensione delle sfumature semantiche e grammaticali è cruciale per scegliere equivalenti adeguati nella traduzione degli omini ucraini in italiano.

Le conclusioni dello studio suggeriscono che una traduzione efficace degli omini non può prescindere dalla contestualizzazione e dall'adattamento culturale, garantendo così una trasmissione accurata del significato e delle connotazioni culturali.

Questo lavoro non solo amplia la comprensione accademica della traduzione di omini, ma fornisce anche risorse utili per l'insegnamento della traduzione nelle istituzioni superiori e per la formazione di specialisti in traduzione e comunicazione interculturale.